

HRVATSKI PLANINAR

GLASILO HRVATSKOG PLANINARSKOG DRUŠTVA U ZAGREBU.

Br. 9.—10.

U Zagrebu 1927. god.

Godište XXIII.

U dolini Slapnice i na Cerinskom viru.

Fran Šuklje

Zagreb

Bilo je još dosta rano za prekrasnog jesenskog dana, kad sam se Gornjim krajem Samobora zaputio u dolinu Lipovačke Gradne u namjeri, da posjetim po samoborskim planinarima novo otkriveni slap ispod Japetića, koji je kroz toliki niz godina ostao nezapažen i nepoznat turistima i izletnicima, pak i samim Samoborcima. I ako sam Samoborsku goru prošao čitavu već nekoliko puta, i ako sam zavirio gotovo u svaki njen kutić, nijesam nikako mogao da se domislim, gdje bi mi valjalo potražiti slapove, kojima se u najnovije vrijeme samoborski planinari toliko ponose. Kušao sam ga potražiti još proljetos, kad sam kroz uskrsne blagdane boravio u Samoboru, no hvala izvrsnom vodstvu jednog dobrog prijatelja Samoborca nisam uspio. Vodio me je tako dobro, da sam zašao na posve protivnu stranu i posve drugu dolinu. Potočić, što stvara ove lijepе slapove nazvane »Cerinski vir« utiče u Lipovačku Gradinu i teško ga je otkriti u gustim šikarjem zašumljenom kraju. — Drugi put sam pokušao s nekoliko svojih učenika u ljetu ove godine i bio sam bolje sreće. Pomogla mi je naravno dobra markacija samoborskih planinara. U jeseni ove godine pošao sam, da ga posjetim po treći puta, a posjetio sam ga u društvu marnog uređnika našeg »Hrv. Planinara«.

Pošao sam ranim jutrom sam samcat. Tu i tamo u Lipovačkoj sam dolini susreo po kojeg seljaka, kako žuri u Samobor. Išao sam čas uz željezničku prugu, kojom se izvozi drvo s lijepog Japetića, koji su brije već dobrano okljaštrili i ogolili, a čas lošim kolnikom. Cesta je razrovana i slaba, jer plitko korito Gradne ne može podnijeti masu vode, što se za jakih kiša izljeva s okolišnih strmih obronaka, pak se Gradna prelijeva preko korita i preplavljuje cestu. Tek na mjestima, gdje je cesta više položena, nešto je bolja. Ova godina bila je sušna, no u Lipovačkoj dolini gazite često i za najvećeg ljeta i najjače suše po blatu i vodi.

Sve polako promatrajući sad lijevu sad desnu dolinsku stranu i diveći se kamenim klisurama, što izgrađuju ovu lijepu dolinu, došao sam do takozvanog Smerovića, gdje je raskršće triju putova. Jedan vodi u smjeru južnom dalje Lipovačkom dolinom do izvora Gradne, te se provlači ispod grada Lipovca i Oštrea s jedne, a Japetića s druge strane. Prema zapadu odvaja se put u selo Slapnicu, a prema jugozapadu na Šipački brije. Na Smeroviću, gdje Samoborci projektiraju školsku zgradu za najbliže pučanstvo, smjestila se dobra seoska gospodionica, pravo odmaralište za umornog izletnika u tom lijepom kraju. Vlasnik Dumić mnogo se i brižljivo trudi, da ugodi izletnicima i planinarama. — Kako sam računao, da se prije 11 sati nemam nadati prijatelju, koji je imao stići jutarnjim vozom iz Zagreba, otputio sam se u dolinu lijepog potočića Slapnice.

Nekako na prelazu između triadičkih pločastih vapnenaca crnkaste boje s kalcitičnim žiljem te karbonskih konglomerata i pješčenjaka rđaste boje, okreće

put u dolinu Slapnice. Dolina je uski klanjac, kroz koji protiče potočić Slapnica i koji pripada izvoznom području Japetića. Potočić naročito ljeti ne obiluje s mnogo vode, te se ruši u lijepim slapovima i kod Smerovišća utiču u Gradnu. Cesta se vijuga i prema selu se prilično diže prelazeći sad na jednu sad na drugu stranu potoka, na kojem nalazimo po više mlinova za potrebe okolišnog pučanstva. Dolina je uska te se tik pred selom Slapnicom ponešto raširuje. Dolinske su strane izgrađene od dolomita, kojeg su naslage na nekim mjestima prekinute žućkastim, tankim škriljevcima. Jedan i drugi sedimenat triadičke je starosti, ali drugih nivoa. U samom selu Slapnici dolinske su strane izgrađene od tamno-sivih vapnenaca. — Selo Slapnica siromašno je gorsko seoce, koje se je dijelom smjestilo u samoj dolini, a dijelom na brežuljku lijeve obale Slapničkog potoka. U ovoj lijepoj dolinici upadaju u oči debele naslage vapnenog mačka, koji mjestimice doseže i debljinu preko metra, te ga nalazimo i u višim partijama dolinskih strana odmah na početku puta, što vodi iz Lipovačke doline u Slapnicu. U koritu potoka vapneni mačak na nekim mjestima uzrokuje već prije spomenute ljepote slapove. Iz sela Slapnica lijep je uspon na gorske livade, zvane »Oblok«, a zanimiv je i put preko Lomnika na »Zelengrad« i »Vilinske jame« u dolini Bregančice. I put preko »Slanog dola« na Samobor također je zanimiv. U Slapnici se nisam dugo zadržavao, već sam kod zadnjeg mlina prešao na desnu obalu potoka i uspeo se u gustu šikaru, kojom sam se polako provlačio i spuštao prema Smerovišću, gdje sam odlučio pričekati druga iz Zagreba.

Nijesam dugo čekao. Nešto oko 11 sati sastali smo se i odmah krenuli dalje, da što prije stignemo do »Cerinskog vira«. Od Smerovišća uspinje se kolni put dosta strmo u južnom pravcu. Put vodi gotovo kroz same dolomite i tamne vapnence s kalcitičnim žilama. Nekako na prvoj uzvisini dolazimo do raskršća. Cesta ide dalje u smjeru jugozapadnom, pa se strmo diže praveći serpentine prema Šipačkom brijezu. Mi smo skrenuli lijevo te smo sad kroz lijepu šumu, a sad kroz vinograde dobrom i širokom stazom došli na lijepu gorskiju livadu među klijeti. Tu smo već zašli u tamne pločaste i škriljave vapnence, koji pripadaju drugom nivou od prije spomenutih dolomita. Gdje god nalazimo, da na ovim vapnencima leže i sivkasto-žuti lapori. Kod zadnjih klijeti svršava taj put. Krenuli smo markacijom preko livade uskim puteljkom do potočića. Podemo li uz potok jugo-zapadnim smjerom, doskora ćemo doći do lijepih slapova potoka Cerina, pak su ih zato i samoborski planinari nazvali Cerinski vir. Slapovi sastoje od tri poveće stepenice, od kojih su dvije zadnje veoma zanimive tvoreći na podnožju malena jezera. U ovom dijelu teče dolina nekako na granici dolomitskih i škriljavovapnenih sedimenata formacije triasa. I ako je bila suša, slapovi su obilovali dovoljnom množinom vode. Cerinski vir nalazi se zapravo u kotlini između Šipačkog brijeza i Velikog Lipovca. Hoćeš li da dodeš do vrha slapova, valja ti se strmo uspeti stazom, što ju je dobro izvela planinarska podružnica u Samoboru. Nauživši se ljepote prirode u toj lijepoj dolinici i pošto je urednik »Hrv. Planinara« snimio ove zanimive slapove krenuli smo natrag na Smerovišće, gdje smo se odmorili. Na povratku sreli smo mnoga mladih planinara, koji su također kretali do virova, da uživaju u lijepoj samoborskoj prirodi. Od Smerovišća do Cerinskog vira nije više od pol sata. Odmoreni krenuli smo doskora prema Samoboru, gdje smo kod »Lavice« čekali na odlazak u Zagreb. Samoborska podružnica »Hrv. Planinarskog Društva« može biti ponosna i zadovoljna, što joj je za kratko vrijeme uspjelo zainteresovati velik broj planinara za ovaj čarni kutić lijepe Samoborske gore (v. slike u prilogu).

Črna Prst [1844 m.]

M. H.

Zagreb

Možda ne će nikoga smetati, ako sada u jeseni opišem proljeće na Črnoj Prsti u prelijepom Bohinjskom kotu. Bilo je to na same Duhove. U noći je padala kiša, ali kad smo rano ujutro ustali, kiša je prestala, a iz brdina dizale se guste magle. Izašli smo na dvorište staroga grada na Bledu, kamo smo stigli dan prije. Čekajući na mlijeko, promatrali smo zeleno Bledsko jezero i romantičnu njegovu okolicu, pogledavajući prema Triglavu, koji je bio u magli. Odjednom vjetar ras-tjera maglu, a nama se na čas pokaže ponositi starac u svježoj bjelini, koja ga je prošle noći ogrnula. Iza zajutarka oprostili smo se od susretljivog hoteljera — na-šeg starog znanca — i potrcasmo kroz osvježenu šumu, krvudastom stazom na cestu. Kako smo imali dosta vremena, pošli smo u lijepu župnu crkvu na misu, a zatim na kolodvor, da dočekamo i da se priključimo trećemu našem članu g. J. Š-u. Kako smo se dogovorili, imao je stići iz Zagreba, ali smo dvojili da će doći radi nevremena. Doskora dojurili vlak, a naš suputnik izviri na prozor. Sa-stanak je bio tim srdačniji, jer se nismo suviše nadali njegovom dolasku. Vlak pojuri u prvi tunel, a kada smo izašli opet na svijetlo, vozili smo se lijepom do-linom pokraj škrbine »Babji zob«, dalje uz bistrú i bučnu Bistrigu. U Bohinjskoj Bistrici opskrbili smo se kruhom, a zatim smo pošli neko vrijeme cestom, s koje doskora krenusmo na lijevo preko neke livade, na kojoj su vježbali vojnici u pu-canju. Put nas je vodio najprije kroz nisku, mladu šumu, a zatim preko bujnih alpskih livada, uz koje su zijevali prazni sjenici sa razdrtim krovovima od nevre-mena. Neprestano smo se uspinjali i bojažljivo gledali u posve niske oblake, iz kojih se doskora prosula gusta kiša. Sklonismo se na neko vrijeme u jedan sjenik, gdje smo već zatekli društvo Slovenaca. Kako kiša nije prestajala, povratili su se Slovenci u Boh. Bistrigu, a mi smo nastavili put strmim livadama uz pratnju jedno-lične kiše. Sa livade krenuli smo u krasnu bukovu šumu, koja je bila puna malih crnih daždevnjaka. Nepomično su stajali na toploj kiši, a kad smo dolazili bliže, tromo su se uklanjali. Dugo smo hodali šumom, a uspon je bivao sve strmiji i mučniji radi teške atmosfere. Kad smo izašli iz šume, ugledali smo tik pred sobom bijele i kršne pećine, koje je krasila niska crnogorica, što je bilo vrlo skladno i ugodno za oko. Od litice do litice sijevale su munje bez grmljavine, zrak je bio pun elektriciteta, što smo zapažali po svim našim udovima. Kako smo bili izmu-čeni i gladni, stali smo na čas, da nešto založimo. Put je vodio i dalje uzbrdo uz neki žlijeb od cementa, šir. 1 m. Nijesmo mogli znati, čemu služi taj žlijeb, kao ni onaj tunel, do kojega smo kasnije došli. Tunel je bio čvrsto obzidan i popločen kamenom. Iz njega je tekla čista voda i mi smo se tu napili i oprali, a kasnije smo saznali, zašto je napravljen. Pod tim tunelom vodi željeznički tunel, koji je na gra-nici Jugoslavije i Italije, a ovim se gornjim tunelom odvađa voda, da ne prodre u donji tunel.

Oko 3 h. došli smo do nekoliko praznih pastirskih stanova. Iz jedne kolibe sukljao je dim; tu se nastanila naša pogranična straža. Malo podalje ugledali smo naš cilj — Malnarjevu koču. Smjestila se u lijepoj, zelenoj i prostranoj dolini, ko-jom teče potočić ispod nedalekog »snežišća«.

U kući dobili smo čaj, koji je bio smeđe obojena, mlaka tekućina, bez okusa. Osigurali smo ležaje i izašli pred kuću. Kiša, koja nam je do kuće bila vjerna pra-tilica, sada je prestala. I sunce se pokazalo. Lagane magle, kao da su se samo zato ganjale preko vrhnaca, da nam se one klisure pričine još lještima, kad ili vjetar naglo odgrne. Neodoljivo nas je vuklo da podemo gore i spremili smo se brzo. Sobom smo ponijeli samo cepin i vlažne naše kapute. Naš drug ostao je u kući, jer je bio izmoren i neispavan. Uspon na Črnu Prst vrlo je ugodan i tek na

nekojim mjestima nešto strmiji. Vegetacija je bujna, a što smo se više uspinjali, zelenila je bivalo sve manje, ali zato je cvijeće raznih vrsti i raznih boja krasilo zemlju, koju je još pred par dana pokrivaо snijeg. Flora je bogata i divna. Za $\frac{3}{4}$ h. došli smo na malo sedlo, sa kojega se nuđa lijepi pogled na Crnu Prst i dubcke uvale, iz kojih se diže njezin poseban oblik. Nitko ne bi mislio, da je na vrhu tog kamena plodnica crnica zemlja, po kojoj se rasprostro bujan prirodan sag od trave i šarenog cvijeća. (Otuda je i dobila ime, slovenski »prst« znači zemlja: Crna Prst = crna zemlja). Iza nas u dolini stoji Malnarjeva koča, malena kao igračka, a pred nama na desno, zakrivena »Liscem« stoji Orožnjača koča. Kad smo pogledali preko Bohinjskog kota, opazili smo masiv Triglava, koji se u istom trenutku sakrio u magli. Ugodna struja sreće prošla mi dušom, kad sam ga opazila; kao kad nam se nenađano ukaže drago biće, koje već dugo nijesmo vidjeli.

Premda ima drugih vrhova, koji me više privlače, jer su manje pristupačni, Triglav je ipak Triglav — i ja ga ljubim kao živo biće.

Na sedlu nas je šibala ledena bura, zato smo nastavili put preko strmoga snijega, koji se nije mogao obići. Moj brat jecepinom kopao stope za prelaz, a ja sam ga stopu za stopom slijedila. Čekajući, pjevala sam himnu Triglavu i kraj toga mislila, hoće li se to sniježno brdo odroniti niz onu duboku strminu. Čuvstvo naime, koje čovjek osjeća kod »vožnje« nizbrdo po smrznutom snijegu poznajem vrlo dobro iz iskustva. Sretno smo ipak prešli tih 25—30 koraka i došli na kamenitu stazu, kojom smo za nekoliko časaka došli na greben — granicu Jugoslavije i Italije. Tu se u više redova nalazi bodljikava žica, ostaci rata. Sa grebena je divan pogled na zelenu Italiju; strmina, koja se daleko dolje spušta prekrivena je travom, a s naše strane je sam kamen i snijeg. Put vodi po talijanskom teritoriju do male kotline, u kojoj se nalazi maleno jezero bistre sniježnice. Još samo nekoliko metara uspona i eto nas na vrhu. Iznenada se iz Italije digla gusta magla, a iz nje prosula se kiša i led uz jaku buru, stoga smo se brzo okrenuli i potrcali nizbrdo. Usput ubrala sam nekoliko bijelih anemoni i enziana, kojega ima na Črnoj Prsti više vrsti i boje. Od sedla trebali smo pola sata do kuće. Našega druga našli smo u živom razgovoru sa trojicom gospode. Jedan od gospode bio je botaničar, docent na ljubljanskoj univerzitetu, drugi apotekar iz Ljubljane, a treći željeznički činovnik, također iz Ljubljane. Doskora razvila se veoma ugodna zabava u tijoj proljetnoj noći, a razgovarali smo najviše o planinarenju. Kako je gosp. apotekar bio vješt hrv. jeziku, vodio je glavnu riječ. Prije spavanja skuhao je crnu kavu, koja je finim i jakim mirisom ispunila čitavu sobu. Oko 10 h. spavali su svi čvrstim snom, a jedan je počeo hrkati, što je prenulo apotekara iza sna. Prodrla ga i upita, koliko ima plaćeno na sat.

Jutro je bilo hladno, nebo vedro. Na potočiću smo se osvježili, a zatim se »okrijepili« čajem. Poslije nekoliko snimaka krenuli smo poznatim putem. Na sedlu čekalo nas radosno iznenadenje. Sniježno-bijeli Triglav, obasjan zlatnim tracima jutarnjega sunca, pozdravlja nas je, kao i ono stado alpskih vrhunaca, koji se s obje strane okupiše oko njega, kao ovce oko pastira. To je bila divna slika! Udivljenje i sreća posve nas je ispunila i mi smo šuteći promatrati nenatkriljivu ljepotu prirode. Iz Italije vukla se magla, kao da hoće zaskočiti našega giganta — i mi smo se morali požuriti, da uzmemo snimku. Dobili smo ga upravo u času, kad ga je prvi val magle dosegao. Na vrhu zadržavali smo se pola sata, uživajući u rijetkom vidiku. Prekrasan je pogled preko cijelog Bohinjskog kota, sa Boh. Bistricom i ostalim mjestima. Vidi se i jedan dio Boh. jezera, veliki dio Julskih Alpa sa Triglavom i cijeli vijenac talijanskih alpskih vrhunaca. Prema istoku vidjeli smo sijne more, a prema jugo-istoku vijugala se talijanska rijeka Tagliamento, dok je Soča bila sakrivena našim očima. Bilo je 8 h., kada smo došli na vrh, a bilo nam je tako lijepo i ugodno, da se nijesmo mogli odijeliti od toga mesta. Za nama je stiglo oveće društvo mladih Slovenaca, a jedan pokazuje na bijelo seoce Stržišće u Italiji — kao na svoje rodno mjesto. Nijesu se dugo zadržavali; doskora smo opet

bili sami. U $\frac{1}{2}$ pošli smo grebenom prema jugu, ostavljući prijatan, šaren i mekani sag, satkan božjom rukom. Put je bio kamenit; sada preko velikih, glatkih stepenica, sad preko pećina, koje smo obilazili ili se popinjali preko njih, sad opet preko kamenih sipina, ili opet uskim grebenom, kojim se je išlo kao po velikom nekom krovu. Išli smo sad našom, sada talijanskom stranom, ali pretežno po talij. teritoriju. Vidik smo imali do 10 h., sve dok nas nije obavila magla, koja nas je pratila do 3 h. poslije podne. U 3 h. stigli smo na Rodicu, odakle smo se stali spuštati. Prešli smo redom vrhunce, kako su na karti naznačeni: Črna Prst 1.844 m, Četr 1.850 m, Poljanski vrh 1.904 m, Visoki vrh 1.937 m, Novi vrh 1.968 m, Raškovec 1.942 m i Rodicu 1.965 m. Rodica, onako još u magli, pružila nam je žalostan pogled. Sama po sebi pusta je — bez života, a da bude slika još tužnija, sva je ova gola pustoš isprepletena žicom, koja leži isprekidana i rđava. Streljački jarni zasuti su i porušeni, a daske i grede vire iz bijelog kamena i pijeska. Kako je tu sam kamen, a slovenska markacija je stara i isprana, malo smo se smeli. Talijanska markacija je nova, a »C. A. I.« živo se ističe na svjetlom kamenu. Na Rodici nalazi se i cementna ploča sa nekim talijanskim stihovima, dok se našega ne vidi ništa, osim početnoga slova naše države na pograničnim stupovima. Sa Rodice lijevo vodi markirani put u Italiju, a desno se kreće prema Bohinju, kuda smo se mi spustili. U Boh. Bistrigu stigli smo u pola šest na vlak za Ljubljano. Na Bledu promatrali smo oluju, koja je bjesnila na Stolu i Golici. Mrko obzorje parale su munje, a debele kapi kiše lupale su o stakla na vagonu. U Jesenicima navalili mnogo ljudi prema vagonima. Među njima bilo je mnogo Zagrepčana planinara, jer su taj dan imali izlet na Golicu, koja je bila puna narcisa, što je svjedočila mnoga kita, koja je već u Jesenicama venula. Mi smo mirno promatrali ono guranje i otimanje za bolje mjesto, zadovoljni i sretni u duši radi naše divne ture, gdje nam nije nitko narušavao mir i užitak, koji nam je pružila Črna Prst u prelijepom Bohinjskom kotu.

Plitvička Jezera u filmu.

Dr. M. E.

Zagreb

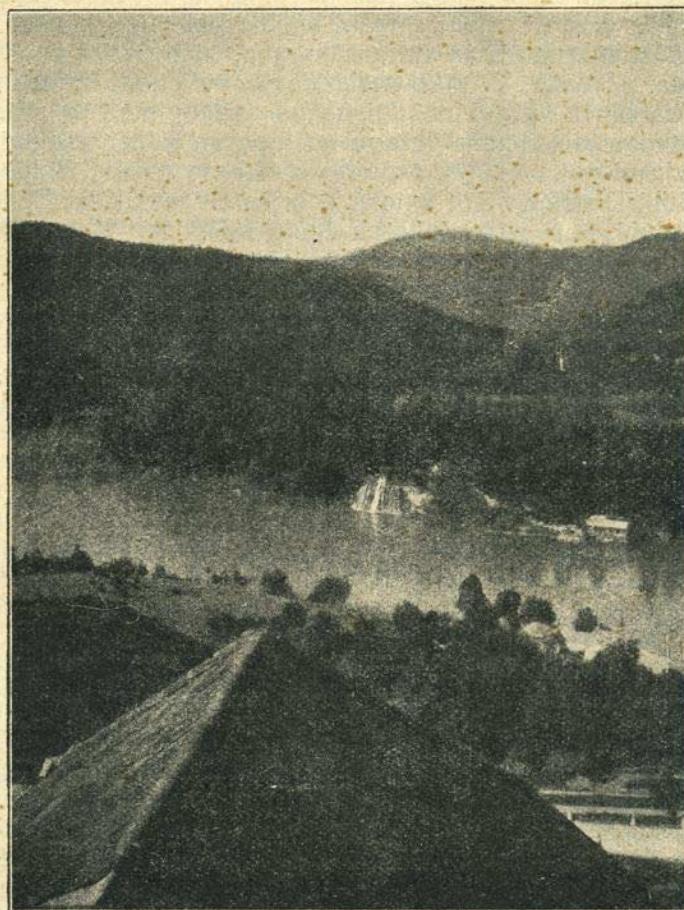
Tvrđ su orah ta naša divna Plitvička Jezera! Nijedan kist, niti foto-aparat ne može da dočara svu onu prirodnu ljepotu, one nianse raznobojnosti, one pjenušaste slapove, koji se u sunčanome sjaju ljeskaju, a milijoni sitnih kapljica odrazuju dugine boje, koje u bučnome šumu nestaju u jezeru, da opet u sekundi dadu mjesta drugima, koje se ponovno pojave u prvotnoj boji, što se ponavlja u beskonačnost! Tu igru prirode treba vidjeti i onda tek može čovjek shvatiti vrijednost naših Plitvičkih Jezera, kojima se strani svijet divi ali i čudi, što smo tako nemarni, da nismo učinili taj bogodani biser pristupačnjim, spojivši ga željezničkom mrežom. Što bi učinili Švicari, da imadu takvo čudo od prirode! Oni bi već davno podigli električne centrale, sagradili bi električnu željeznicu, podigli bi silne hotele, penzije i ljetnikovce, jezerom Prošćanskim i Kozjakom brodili bi motorni čamci, koji bi spajali pojedine hotele i penzije, jednom riječju »civilizovali bi divlju prirodu«, a što je glavno, narod bi uslijed priliva stranaca imao bogato vrelo zarade. Pridiglo bi se narodno gospodarstvo kao peradarstvo, mljekarstvo, stočarstvo i t. d.

Odlučili smo, da putem filma donekle na platnu dočaramo one prirodne krase, koje se, kako rekoh, moraju u naravi vidjeti i slušati onaj tajnoviti šum, koji tako voljko djeluje i umiruje prenapetost naših živaca! Društvo za uredjenje Plitvičkih Jezera dade ova filmski snimiti, pa se u tu svrhu stavilo u sporazum sa operaterom Hinkom Bethkeom iz Berlina, koji je već uspješno snimao prirodne krase Slovenije i Dalmacije. Odlučeno — učinjeno! Naš operateur Bethke i potpi-

sani zaputismo se 14. augusta t. g. vozom do Vrhovina, natovarivši filmske aparate na »ličku ekvipažu od jedne konjske sile« te po prašnoj cesti nakon vožnje od 3 i pol sati dospjesmo sretno do hotela »Plitvice« na Plityičkim Jezerima.

Hotel, prepun stranaca i to mnogo Nijemaca iz Rēicha, vrlo se je svidjao našem berlinčanu, jer nije bio pripravan, da će naići u kršnoj Lici na hotel sa električnom rasvjetom i portirom u uniformi! Istovarili smo dakle naš filmski i drugi prtljag uz poznatu znatiželju tamo sakupljene publike, smjestimo se u udobne sobe s pogledom na Kozjak i gornja Jezera i nakon toga održasmo »kratku konferencu«, utanačivši detaljni plan za sutrašnju filmsku ekspediciju.

Slijedećega dana uranismo i popesmo se već u 6 sati na toranj hotela, odakle smo snimali jezero Kozjak sa pozadinom gornjih Jezera prema Labudovcu.

Sl. 1. Jezero Kozjak s pozadinom gornjih jezera.

Foto: Dr. Eisenhuth.

Samo snimanje nije tako laka stvar, kako se to na prvi pogled čini, jer valja uzeti u vid povoljnju rasvjetu, udaljenost položaja, zračnu čistinu, izbjegavati refleksje oblaka u opće, atmosferske pojave kao i nepovoljne maglice. Kada se sve to uoči, tada valja uhvatiti zgodan momenat i neokljevajući pristupiti, jer operateurski posao mora biti brz i okretan, te stavljati na operateura velikih umjetničkih zahtjeva. On nije samo obični fotograf, već mora poznavati prirodne osobine, a naročito da pazi na rasvjetne fenomene, koji su na Plityičkim Jezerima osobito komplikirani i raznolični.

Nakon snimanja sa visine tornja zaputismo se do jezera Kozjak, ukrcasimo u barku naše aparate i zaveslasmo u svježem gorskem zraku prema donjim jezerima, kamo stigosmo za pola sata vožnje. Sunce se medjutim smilovalo i dobrano je pripeklo tako, da je naš operateur skinuo svoj turistički kaput i radio u košulji. Naš operateur Bethke bio je upravo oduševljen nad ljepotama Plitvičkih Jezera i priznao, da diljem širokog svijeta nije vido tako veličanstvenu prirodu, koju nam pružaju donja jezera sa svojim mnogobrojnim slapovima, kaskadama i slapićima.

Prvo snimanje donjih vodopada i jezera bilo je dosta tegotno, pošto smo morali »loviti« svjetle efekte, a šetajući publiku zgodno postirati i dirigirati sad od jednog na drugo mjesto, mjeriti udaljenosti, čekati sunčane zrake i t. d. Nakon mučnog rada odmorismo se, te je operateur pokazivao našem tajniku hridinu, na koju je odlučio da se popne slijedeći dan, da snimi s visine cijeli donji dio kanjona donjih jezera.

Sl. 2. Sudionici filmskog snimanja na Medjedjaku.

Snimajući donja jezera Milanovac te Gavanovac, uhvatismo na film slapove Trnine, koji su se ljeskali u jutarnjem suncu, pa će to biti jedan od najlepših snimaka, a dočarati će gledaocima svu dražest i ljepotu, koju nam pruža taj detalj Plitvičkih Jezera. Dalje je slijedio snimak Kaludjerovca te Novakovića broda i konačno stigosmo oko 11 sati do Sastavaka. Tu je naš operateur naprsto od čudjenja zastao, gledajući slap Plitvice, kako se ruši niz pećine u provaliju od 70 metara. Neumorno je snimao sve ove efekte. Naročito mi je pripomenuti, da smo postirali dva mališa, koji su nosili ličke kapice, na jednu pećinu, i u času, kada je počeo film da radi, jedan mališ počeo je gorko plakati, onako »od srca«, baš kao naručeno. Snimili smo i taj prizor. Nadošli su skauti, pa smo ih odmah angažovali za snimak, a jedna hrabra i vrlo odvažna skautkinja u plivaćem kostimu stoji u pozicijskom skoku pod slapom Plitvice, te je u tom času bila ovjekovječena na platnu. Društvo se gospojici na tom odvažnom činu i ovim putem zahvaljuje na prekrasnom prizoru. Dalje prosljedisemo snimanjem sve do rijeke Korane, a lijepi je snimak uzet u momentu, kada se skauti uspinju u veličanstven otvor Golubinjače.

Isti dan odlučismo, da snimimo gornja Jezera počam od Jezera Kozjaka, na kojima su snimljeni čamci, kako plove po jezeru, a u pozadini je kupalište sa kupaćima.

Na Labudovcu nas je dočekao vlasnik penziona g. Dr. Janeček u društvu jednog starog Ličanina, pa je taj doček odmah odfilmovan. Snimak staroga Ličana upravo je sjajan, pa će medju gledaocima pobuditi veselost. Uputismo se u donji park, gdje smo snimali uspješno — premda je već bilo oko 16 sati — sve spilje i labudovačke vodopade te jezera Proščansko, Ciginovac i Okrugljak. Onaj, tko nije video »Park spilja«, taj zaista nezna za prirodne krasote, jer tu imade prekrasnih stalaktita i stalagmita, a same formacie su tako velebne, kao da ih je sazdao koji arhitekt, jer tu imade spilja u formi kovačnice, jedan dio opet kao orlovo gnijezdo, druga opet spilja imade formu zvona i tako dalje, pa bi mogao nabrojiti mnogo

Sl. 3. Na Sastavcima.

raznih formacija. Naš operator je zgodno primjetio, da su to same dekoracije kao u Tannhäuseru, jer zaista naliče svojom isprepletenošću na umjetno stvorene dekoracije. Snimak pojedinih spilja činiti će zaseban pejsaž u cijelovitoj filmskoj slici Plitvičkih Jezera. Snimili smo sve slapove Bakinovca, Velikog i Malog Jezera, Burgeta i konačno Kozjaka. Treći dan odlučismo u dogовору sa inspektorom šuma g. ing. Premužićem, da podjemo snimati donja jezera i to sa novoga puta, koji vodi nad kanjonom donjih jezera i spaja se sa putem, koji vodi na Tupi Medjedjak (868 m.).

Obašli smo u visini od jedno 120 m. donja jezera, te je naš operator zamjernom spretnošću sa vrlo opasnih užvisina snimao pojedine scenerije. Iza toga pošli smo novim putem prema vrhovima Medjedjaka, te lijepim putem i laganim hodom stigosmo za 3 i po sati na Oštri Medjedjak (884 m.), na kojem vrhu je projektovana jedna drvena piramida, sa koje će se vidjeti cijeli kraj Plitvičkih Jezera i susjedna Bosna prema Bihaću. S toga vrha snimisimo filmski svu dolinu unakočko, a fotografiski snimisimo učesnike ekspedicije sa Ličaninom Jozom.

Poslije podne istoga dana snimasmo još neke detalje na gornjim jezerima, koji su bili potrebni za upotpunjavanje filma od preko 400 metara duljine, te se po-

peširno lijepimi novim putejima na Tomićeve Pogledalo, odakle je snimljen Labudovac, pred kojim se prostire Ciginovac, a u pozadini se jasno razabire Plješeviča sa najvišim vrhom Golom Plješevicom (1.649 m.).

Nakon napornog rada od gotovo 3 dana sa zadovoljstvom konstatiramo, da nam taj rad nije bio uzaludan, jer će postići željenu svrhu. Diljem prostrane Njemačke, Čehoslovačke, Francuske, Švicarske i Amerike putovati će naš Plitvički film u društvu sa filmom Dalmacije, Bosne i Slovenije i širiti propagandu za obilni posjet stranaca u naše lijepe krajeve i time doprinjeti jedno vrelo stalne zarade našim ljudima, koji će preuzimati opskrbu gostiju. Otvoriti će se nova privredna grana, koja je podigla Švicarsku i Italiju, a to je hotelska industrija. Nastati će potreba podizanja hotela i penziona, da se opskrbe gosti konačištima i prehranom i tako će u naše krajeve inostrana valuta sve više prodirati, što će nam donijeti milijune, i dobro utjecati na razvoj naše privrede.

Na Grossglockneru [3.798 m.] i Sonnblicku [3,106 m.]

Viktor Barković

Zagreb

Dne 12. srpnja o. g. odvezoh se vlakom do Kranja, kamo stighoh u sunrak, a samo su se još sjajili vrhunci Kamniških Alpa u posljednjim zrakama zalazećeg sunca, dok je dolina već pomalo tonula u duboku tamu. Nastavio sam odmah put pješice prama Kokri, kamo sam stigao kasno u noć. U jednoj gostionici sam prenočio, a ranom zorom nastavih pješice dalje u Jezersko. S jedne i druge strane uzdizahu se visoki vrhunci Kamniških Alpa pokriti sa ove strane snijegom. Cesta je dosad išla neprestano dolinom, no domalo se počela uzdizati serpentinama, po kojima stighoh oko podne u Jezersko, koje leži na granici. Kako je bio divan dan, a zrak posve čist, mogao sam s užitkom promatrati ovaj najljepši kraj Savinjskih Alpa. Ogoromi vrhunci, koji se gotovo okomito ruše u dolinu, obrasli su većinom crnogoricom. Prekrasan bijaše pogled na Češku koču, koja leži s ove strane te je jedna od najljepših kuća u Kamniškim Alpama.

Nakon objeda ostavio sam Jezersko te sam se počeo prijekim putem uspijati do same državne mede, koja leži 350 m. nad Jezerskim. Pošto mi je pograđena straža pregledala putnicu, sišao sam ponovno na cestu, što vodi iz Jugoslavije u Austriju. Sa lijeve strane uzdigao se austrijski Storžić, čije su stijene s ove strane gotovo nepristupačne i posve okomite. Još jednom sam bacio pogled na divnu dolinu Jezerskoga i na vrleti Grintavca, a onda se počeh spuštati prijekim putem u Bad Vellach. Nakon tri četvrt sata stighoh u to ubayo i mirno alpsko ljetovalište, koje leži duboko u dolini okruženo sa svih strana visokim vrhuncima. Nakon pregleda putnice od austr. straže pošao sam odmah dalje. Bila je upravo nesnosna žega, te mi se nije žurilo, pa sam jedva oko 4 sata stigao u Eisenkapell (Železnu kaplu), koja je polazna tačka za Hoch Obir (2.047 m.) sa meteorološkom stanicom, koja je cijelu zimu otvorena, te ujedno dobro opskrbljena. Osim toga je ovdje izvanredan teren za skijanje. Eisenkapell je ujedno i zadnja željeznička postaja u Savinjskim Alpama sa austr. strane. Na moju nesreću zakasnio sam na vlak, a pošto je to bio zadnji vlak toga dana, to bi morao ondje prenočiti. Međutim sam dobio auto, s kojim sam se odvezao u Klagenfurt. Trojica Nijemaca uzeše me u svoje društvo, te se doskora sprijateljisimo, jer i oni bijahu planinari. Brzo smo ostavljali Kamniške Alpe, tek smo mogli promatrati još vrhunce, što leže sjevernije kao Hoch Obir, Peca i najistočniji vrhunac Kamniških Alpa, Uršku. Nakon jednosatne vožnje dođosmo u Klagenfurt, no ovdje nismo htjeli ostati, nego provezavši

Se gradskim ulicama oputismo se na Wörther See. Tu smo odlučili da se jedan dan pošteno odmorimo.

Odsjedosmo u jednom hotelu, a nakon večere podosmo zajedno na jezero. Na hlijade ljudi se vraćalo sa kupanja u grad; brojne jedrenjače, koje su plovile po jezeru, davale su vrlo šaroliku sliku. Unajmili smo si jednu jedrenjaču, da se malo provezemo. Kako je puhaao lagan povjetarac, to smo se brzo udaljivali od obale. Čim je pao mrak, oživila je obala; nekoliko hotela i restorana, iz kojih je dopirala glazba bilo je osvijetljeno mnoštvom različitih i raznobojnih svjetiljaka, čija se svjetlost odrazivala u vodi, što je davalo krasnu noćnu sliku. Nakon jednosatne i vrlo udobne vožnje dodosmo u Velden, uđosmo u jedan hotel te uz zvukove Jazz-banda sprovedosmo u ugodnoj zabavi jedan dio noći. Oko pola noći vratismo se s jedrenjačom ponovno u naš hotel.

Drugi dan se sunce već visoko uzdiglo, kada smo se sastali na terasi hotela. Cijeli lanac Karavanka od Stola do Kepe bio je već sav obasjan sunčanim zrakama, a pod njima zelena i mirna površina Vrpskog jezera. Prije podne provedosmo zajedno u kupanju i vožnji na motornom čamcu. Na podne sam se morao rastati sa svojim veselim društvom, te se odvezoh vlakom u Tirol preko Villacha, Möllbrücka u Lienz, kamo sam stigao u 6 sati popodne. Lijep je to alpski gradić, okružen sa svih strana vrhuncima sve iznad 2.800 m. Sa juga se strmo spušta Spitzkofel (2.863 m.) u dolinu dravsku, dok sa sjevera graniči ograncima Visokih Tura. To je mjesto najzgodnija polazna tačka za Visoke Ture, pa se može ovde naći planinara sa svih strana svijeta. Drugi sam se dan oputio pješice u Winklern. Zamalo sam ostavio Lienz duboko u dolini te sam se cestom počeo uspinjati do nekih 600 m. visine. Na sjevernoj strani se već opažahu vrhunci Hoch Schober grupe, dok sa južne strane bijaše upravo prekrasan pogled na cijele Lienzer Dolomite, čiji se šiljasti kameni vrhunci uzdizaju preko 3.000 m. Na te vrhunce su usponi s ove strane, odakle ih gledamo, gotovo nemogući, jer je kamen zdrobljen i lako se ruši, pa je uspon moguć jedino s južne strane. Doskora sam se morao rastati s tim lijepim vidikom, jer se cesta počela strmo spuštati u Winklern, ubavo alpsko seoce.

Nastavio sam pješice odmah dalje. Cesta je vodila neprestano uz rječicu Möll, dok su se s jedne i druge strane spuštali strimi obronci, obrašteni bujnom crnogoricom. Oko podne sam stigao u Döllach, gdje sam se dulje odmorio, a nakon tega nastavio put dalje. Dolina rječice Möll posvema se suzila u jedan klanac, gdje je uklesana cesta u sam kamen. Dolina je bila puna vlage od vode, koja se bučeći rušila preko ogromnog kamenja, dok nešto podalje s jedne ogromne stijene rušila se voda duboko u dolinu velikim poput vela prozirnim slapom. Klanac se pomalo proširivao, a cesta se sveudilj strmo uzdizala. Vrhunci Grossglocknera, prekriti snijegom, caklili su se već izdaleka u srpanjskom suncu. Dižući se neprestano serpentinama stigh pod večer napokon u Heiligenblut (1.279 m. visoko), koji je prekrasno smješten. Vis-á-vis na sjevernoj strani uzdiže se vrhunac Gross-Glocknera i dio Hoffmannovog ledenjaka. Okolica je puna hotela i gostionica, a mjesto se skupilo oko krasne crkvica. Pogled odavle na ogromne vrleti prekrasan je. Velika množina automobila, mnoštvo planinara oživljava i po prirodi i onako živi kraj. Nakon što sam odsjeo u hotelu »Post«, podoh u bližu okolicu, da snimim nekoliko fotografija, jer ovaj kraj obiluje motivima. Tako je uskoro pala i noć, naglo je zahladilo, a oblaci zastriješe zvijezdano nebo, pa se moglo naslućivati loše vrijeme.

Slijedećeg dana, kada sam izašao, iznenadila me silno jaka magla, a hladan vjetar i sitna kiša odavali su decembarski, a ne srpanjski dan. Unatoč lošeg vremena pošao sam dalje. Počeo sam se uspinjati po »Glockner Strasse«, jednom od najviših austrijskih cesta. Vrlo strme serpentine uzdizahu se do visine od 2.143 m., gdje leži Glockner Haus. Seljačkih kuća pomalo je nestajalo, a s njima je zamalo

nestalo i drveća, tek zelene livade bijahu zaogrнутe plaštem najrazličitijeg alpskog cvijeća, koje je svojim šarenilom i raznolikošću boja pružalo upravo veličanstvenu sliku. Na sjeveru video se već gotovo cijeli Pasterzen ledenjak, dok su vrhunci bili u potpunoj magli, koja se sve jače spuštala u dolinu. Zamalo je počeo jaki pljusak popraćen studenim vjetrom, pa sam se morao skloniti pod jednu pećinu, jer je bilo nemoguće daljeći. Pošto sam uvidio da bura ne prestaje, pošao sam ipak dalje. Jedva oko podne stigao sam posve mokar i prozebao na Glockner-Haus 2.143 m., krajnju točku Glockner ceste, dokle mogu da voze i automobili. Kuća je dvokatna (nevo nadograđena) i vrlo prostrana, može da primi mnogo gostiju, te je u tu svrhu i udobno uređena. Ovdje sam se upoznao s jednim Bavarcem, pa nam je kod tople neći i razgovora brzo odmicalo vrijeme. Cijeli je dan bjesnila takova bura, da je bilo uopće nemoguće izaći iz kuće, a na večer je počeo da pada snijeg. Uintro, kada smo ustali, bila je cijela krajina pokrita snijegom, dan prekrasan, vrijeće bistro s divnim pogledom na silne vrhunce, pokrivene ledom i sniiegom. Nešto kasnije dovezoše se automobilom tri Amerikanca pod vodstvom jednog profesora iz New-Yorka; dodoše da filmski snime ljepote ovih ledenih krajeva. Kasnije sam imao prilike, da i sam sudjelujem kod jednog takovog snimanja. Pošli smo polazano naprijed uživajući u prekrasnom vidiku na vrhunac i ledenjake. Nakon 1 sat hoda dodošmo na »Kaiser Franz Josefs-Haus« (2.422 m.), koja kuća leži iznad Pasterzen ledenjaka. To je zadnja telefonska stanica, i odavde se obično poduzimaju svi veći usponi. Od ove kuće je najlepši pogled na cijeli masiv Glocknera. Nekih 250 m. pod kućom protegao se ogroman Pasterzen ledenjak, 9 km. dugачak, a $1\frac{1}{2}$ km. širok: na sjeveru se uzdiže Johannisberg, pokrit silnim ledom i sniježnim masama, dok se sa sjevero-zapada impozantno diže Grossglockner sa Hoffmannovim ledenjakom, punim ogromnih ledenih stijena i pukotina, pokritih novim sniiećom. Pošto htjedosmo još isti dan doći na Adlers Ruhe, dodošmo odmah dalje. Većinā planinara već je davno otišla, mogli smo ih jedino pratiti dalekozorima i protnatrati, kako se uspinju Hoffmannovim ledenjakom. Vodiča nisimo uzeli, no što sam uspon dobro poznavao, makar je prošlo već nekoliko godina, otkako sam bio zadnjiput ovdje, a uz to smo bili opskrbljeni potrebitom opremom.

Sustismo se strmim putem do samoga ledeniaka, odakle udarismo kosim smjerom drama protivnoj strani. Tu više nema nikakove markacije, a niti njih kakvih oznaka. Ogorome ledene pukotine morali smo neprestano obilaziti ili pre-skakivati, kod čega je valjalo biti na oprezu, da se u koju ne survamo. Nakon jednosatnog polazanog hoda dodošmo na protivnu stranu ledenjaka, gdje smo morali ići preko ogromnog kamenja, narušenoga lavinama, a visoko nad nama stršile su ogromne ledenе sante Hoffmannovog ledenjaka, koje su se kidale rušeci se uz silnu lomjavu u niziјu. Uspevši se preko jednog strmog sniježišta, dodosmo ponovno na kameniti put, koji se je vrlo slabo raspoznavao, pa smo tako bez markacije stigli nakon jednosatnog uspinjanja preko razlomljenog kamenja i stijena na srednji dio Hoffmannovog ledenjaka. Nakon kratkog odmora, koji smo upotrijebili, da se užetom privežemo i pričvrstimo dereze, dodošmo naprijed. Lagano smo se uspinjali po strmoj i glatkoj ledenoj površini, sjećući svaki čas cepinom stope u led, da sigurnije stanemo. Trebali smo preći mnoge ledene pukotine, koje većim dijelom bijahu pokrite novim sniiegom, stoga smo morali biti vrlo oprezni, da ne propadnemo u koju ovakvu nevidljivu pukotinu. Srećom je vjetar tu i tamo ostavio snijeg na ledu, pa su se na takvim mjestima dobro razaznavale stope planinara, koji su išli pred nama. Naskoro se cijelim krajem nadvila gusta magla, a počeo je da pada i sitni snijeg, popraćen žestokim udarcima hladnog vjetra, koji je pomalo prelazio u jaku buru. Na sreću dodjosmo već na Adlers Ruhe, kada je počela prava pravcata bura. Idući tako dalje najednom iz guste magle iskršn pred nama Erz-Herzog-Johanns Hütte, u visini od 3.465 m. Udjosmo odmah u kuću, gdje smo našli mnoštvo planinara, od kojih su neki bili na povratku, a neki su išli istom na vrhunac, no uslijed nenadanog nevremena nisu mogli ni jedni ni drugi dalje, dok

nevrijeme ne prode. Iz kuće se nijesmo smjeli ni pokazati, jer je bura tako bjesnila, da je bilo nemoguće držati se na nogama. Noć smo prespavali u odijelima, pa premda smo bili dobro obučeni, osjećali smo silnu studen, tako da smo u jutro ustali na polak smrznuti. Vjetar je još uvijek bjesnio takovom snagom, da smo mislili, da će cijelu kuću raznesti. Nevrijeme je potrajalo još cijeli taj dan, snijeg je padao do trećeg dana u jutro, kada je napokon osvanuo lijep dan; zrak je bio bistar i proziran, a nebo bez ijednoga obiačka.

Spremismo se stoga odmah za uspon na vrhunac. Pred nama je već bilo nekih pet grupa, pa smo ih raspoznavali kao male crne točkice, kako se giblju i uspinju. Osigurani derezama i zavezani užetom jedan za drugoga, vrlo smo se polagano uspinjali, jer smo mjestimice gazili snijeg skoro pola metra. Uspon je bivao sve strmiji, a nešto niže od malog Glocknera dođosmo na sam led, pa smo morali neprestano sijeći stope u led, da čim sigurnije stanemo. Kratko vrijeme išli smo jedva četvrt metra od samoga ruba provalije, t. j. Glockner stijene, koja se gotovo okomito ruši nekih 1.000 m., sve do samog ledenjaka, čije ogromne raspuklne zijevahu kao da čekaju sigurnu svoju žrtvu. S maloga Glocknera spustisimo se nešto niže do t. zv. scharte t. j. jednog nekih 40 cm. uskog prelaza, koji dijeli Mali od Velikog Glocknera. S jedne i s druge strane rušile se gotovo okomite stijene sve do samih ledenjaka. Vrlo oprezno prešli smo tu schartu, te se za par časaka nadosmo na samom vrhuncu Gross-Glockneru u visini od 3.798 m., gdje se nalazi usađen u kamen željezni križ. Razgled bijaše upravo veličanstven, zrak proziran i čist, pa je čovjek bio upravo očaran veličanstvenošću Prirode. Šteta, što smo mogli gore ostati tek par minuta, jer je studen bila upravo nepodnosljiva uslijed oštrog sjevernjaka. Sa svih strana bili smo okruženi nebrojenim vrhuncima, pokritim vječnim ledom i snijegom, a glečeri vijugali su se dolinama ponut kakovih ogromnih bijelih zmija. Sa sjeverne se strane prostirao pogled sve do Bavarske, nešto južnije Steinerne-Meer-Alpe te Dachstein, a istočno Niske Ture sa Ankogelom, Hoch-Alpen-Spitz; još dalje Rax-Alpe, dočim na jugoistoku vrlo se dobro razaznavao naš Triglav. Na jugu su se prekrasno isticali gotovo cijeli Dolomiti, kao Tre Cime, Sorapis, Mt. Cristallo, Rosengarten Grupa sa Vajolet tornjevima, te napokon na zapadu Stubaitalske i Ötzitalske Alpe. Duboko pod nama se pretegao dugačak Pasterzen ledenjak počam od Johanisberga pa sve do pod Glocknerhaus, gdje u obliku izezra vise posliednji dijelovi ledenjaka. Nakon što načinimo nekoliko fotografskih snimaka, počesmo se oprezno spuštati, pa je to išlo dosta snoro, ier je bilo jako strmo, a cijeli put bijaše prekrit ledom. Sretno dođosmo opet u Erz-Herzog-Johans-Hütte, gdje se počesmo odmah spremati za povratak. Većim dijelom su se već povratili mnogi planinari, jer se je trebalo žuriti, dok se snijeg ne počne otapljati. Nakon dve satne silaza stigosmo na Franz Josefs Haus, a pol sata kasnije na Glockner Haus. Mjesta nismo mogli dobiti u kući, jer je bila prenapunjena. Mnoštvo planinara i planinarki većim dijelom opaljenih lica od »Glečerbranda« zabavljalo se i smijalo u neobičnom veselju, tako da smo doskora počeli i plesati. Auto za autom je dolazio dovažajući izletnike, od kojih većina nije ni pomisljala na kakove ture. Ostatak dana upotrijebili smo za branje runolista, kojega ovdje imade sva sila. Vrlo bujna alpska flora, sve samo cvijeće najrazličitijih i najživilijih boja, a usto su silni ledeni vrhunci odbijali zrake zalazećeg sunca, što nam je dočaravalo divnu sliku čarne Prirode.

Drugi dan smo se povratili u Heiligenblut, i tu sam se sastao s mojim drugom. Nakon objeda i kratkog odmora spremili se na ponovnu turu. Kako je bio dan bez ijednoga oblačka, odlučih da idem na Sonnblick, koji leži nešto na jugoistoku od Grossglocknera. Put je vodio strmo preko gorskih livada. Doskora sam ostavio duboko u dolini Heiligenblut, pa zađoh u Fleis-Tal. Put je sveudilj vodio strmo uz mali potočić, dok sa svih strana bijah okružen strmim obroncima, punim raznobojnog cvijeća; tu i tamo sam mimošao po koju seljačku kuću ili mlin. Nakon dvosatnog hoda mogao sam već da zapazim posljednji dio glečera, što se pro-

SAMOBORSKA GORA : GORNJI SLAPOVI CERINSKOG VIRA. FOTO: Dr. J. POLJAK.

teže ispod Sonnblicka. Put je postao posve kamenit, a na mjestima nije se uopće razabirao. U predvečerje stigao sam na Seebiehl Haus (2.449 m.). Otidoh odmah do malog jezera, koje je sa svih strana okruženo strmim stijenama, tek je slobodno sa zapadne strane. Na jednom na pol razbitom čamcu otišao sam na protivnu stranu, gdje sam morao pristati pod jednom stijenom, pošto mi se čamac napunio vodom i počeo je tonuti. U kristalno bistroj vodi jezera odrazivalu se obasjani večernjim sunčanim zrakama sniježni i ledeni vrhunci Schober-Gruppe. Kako sam bio unaokolo okružen stijenama, morao sam prepuzati jedan dio stijene, da dođem ponovno na protivnu stranu. Duboko podamnom protegla se dolina Fleis-Tal svršavajući se kod Heiligenbluta, iznad koje se proteže gorski lanac vrhunaca svaki iznad 3.000 m.

Pomalo se počelo mračiti, a i zahiadilo je, pak se stoga povukoh u toplu kuhinju te sprovedoh dobar dio večeri s opskrbnikom u čavrljaju.

Drugi dan još prije nego je sunce izašlo, već sam se uspinjao strmim puteljkom preko ogromnog kamenja. Nakon 1 $\frac{1}{2}$ -satnog hoda došao sam na ledenjak, koji je bio potpunoma pokrit snijegom. Put je bio dobro utrt, a pred sobom sam na jednom najvišem grebenu ugledao i samu meteorološku stanicu. Iza jedno-satnog hoda preko ledenjaka stigao sam napokon na najvišu evropsku meteorološku stanicu »Zittelhaus« na vrhuncu Sonnblicka (3.106 m.). Kuća je vrlo prostrana, te je vrlo udobna i može da primi velik broj planinara. Sa svih strana je učvršćena sa željeznim užetima; jedna strana kuće leži na rubu same provalije, koja se ruši preko hiljadu metara u dubinu, dočim druga se strana polagano spušta na ledenjak. Stanica ima najsavršenije meteorološke aparate, osim toga imadu radio i telefon i putem ovoga javlja u nizinu različita opažanja. Stanica je kroz cijelu zimu nastavana i otvorena, te je uvijek vrlo dobro opskrbljena, a po zimi je stjecište mnogobrojnih skijaša, jer je teren vrlo dobar za skijanje. Vidik je gotovo isto tako opsežan kao i sa Grossglocknera, koji je odmah u susjedstvu, pa je odavle prekrasan pogled na cijelu gorskiju grupu sa odnosnim ledenjacima. Nešto istočnije prostire se Ankogel sa mnogim drugim vrhuncima, te mnogobrojni dolomitski vrhunci.

Nakon kratkog odmora počeh se spuštati vrlo strmim sniježištima u Cirknitz Tal. Markacije nije uopće bilo; dok sam išao po stopama u snijegu bilo je dobro, no doskora sam izgubio svaki trag, pa sam išao bez ikakva puta i markacije. Tek nakon 4-satnog spuštanja dođoh napokon u Döllach, odakle sam se poštanskim automobilom odvezao u Lienz i time završio svoj izlet na Visoke Ture.

Ekskurzija H. P. D „Mosor“ na Cincar-planinu (2006 m.).

U. Giometta.

Split.

Prema utvrđenom programu nadosmo se dne 13. VIII. u 10 i pol sati prije podne pred željezničkom stanicom potpuno turistički opremljeni, da se vlakom odvezemo u Sinj a odatle autom u Livno, početnoj točki naše ekskurzije. Mnogi se prolaznik, koji se u to doba žurio, da u zagrljaju mora utaži barem za časak nesnosnu ljetnu pripeku, čudom čudio našoj debeloj opremi, a mnogi nas opet, opazivši našu tešku turističku torbu, sa sažaljenjem promatrao. Predosmo preko svega toga svjesni, da prvi ne shvaćaju kako planina također u ljetno doba ima katkad svoje meteoreološke hire, a drugi pak, kako ne mogu da razumiju, da ona obilato nagraduje svaki, pa i najnaporniji trud.

Teškom se mukom uturasmo u vlak prepun zagorskoga i primorskog svijeta, koji je vrvio na zavjet Velikoj Gospi u Sinj. Ma da je u uskim vagonima vladala nesnosna vrućina, ipak se između toga šarolikoga svijeta raspreo živ ali jednovrstan razgovor; svi su udarili u jedne te iste diple, za gradsko čljade doduše dosadne i neshvatljive; govorilo se naime o slaboj ovogodišnjoj ljetini, a s njom u vezi o opravdanoj bojazni za nastajnu zimu, koja bi, po njihovom kazivanju, morala biti crnija od one u godini 1922. Vlak se uz to znojio, da prebrdi teško Kliško pleće. Premda smo vidike, koji se s njega otvaraju stoput promatrali, djelovali su ipak i ovoga puta na nas privlačivo: ono divno splitsko uleknuće, koje se poput zmaja u more opružilo, i ovaj još divniji labirint otoka, otočića i grebena u veličanstvenom zagrljaju žarkoga sunca, plavoga mora i modroga neba. Dok smo tu jedinstvenu slikovitost, koja je visinom postajala sve veličanstvenija, osobitim zanosom promatrali, dотле promišljasmu na ove zamašite proloome, koji su se za »tercijera« ovdje odigrali, doba naime, kad se prostrani teren na zapad današnjemu Debelomu brdu naglim prolomom duboko uleknuo kao i na pozniju mnogo mladu pojавu njegovoga laganoga poniranja, zbog kojega je more u kopno prodrlo pa tako stvorilo one brojne kanale, uvale, poluotoke, otoke i grebene, koji ti u tren oka predočuju najvažnije geomorfološke oblike, kojima je istočna obala Jadrana karakterisana. Iza prozračnog se Klisa, čija nas romantična tvrđava podsjetila junačkih podviga naših preda, motivi primorja zamjenjuju s onima zagorja. Južni nam horizont zatvara ponosno bilo našeg mezimčeta Mosora, čija se glavna bora (mosorska bora) svud glatko savila osim na zapadu Debeloga brda, gdje ti se ukazuju jaka premaknuća, izazvana radi tlaka, koji je sa zapada uslijedio. Zbog ovogodišnje su suše na njemu čak i Ljubljanski doci požutjeli, a čitav pak krševiti pristranak izgleda žutosive umjesto obične svjetlosive boje. Vlak juri krševitom visoravni, posuto plitkim praznim vrtačama, kojоj se s juga duboko opružilo Dugopolje. Po ovom je polju, koje predstavlja postepeni prijelaz između drugoga i trećega stadija krša, protjecala još u »glacijalu« brza rječica, koja je negdje tamo pod današnjim Prosikom izvirala, a ponirala u danas suhe i većinom zatrpane ponore na zapadnom dijelu polja. Brojni ponori, koji se u spomenutom polju javljaju, gutaju godišnje silne množine zemlje, pa je shvatljivo, kako će to polje malo po malo preći u ljuti krš, koji se inače već sada ovdje ondje i usred samoga polja pomalja. Baš u času, dok smo te pojave promatrali, jadikovao se neki Dugopoljac na nestaćicu vode, koja kod njih vlasti, a mi se trudili, da mu razjasnimo, kako negdašnji vodenii tokovi, koji su poljem protjecali, teku danas mnogo dublje te po svoj prilici snabdjevaju vodom kucavicu Splita, kršku rječicu Jadro, koja izbija na zapadnom pristranku Debeloga brda. Premda je vlak uskotračan, ipak je on brzo jurio pa nas brzo doveo na pomol dicmanjskom polju, koje predstavlja tipično suho krško polje, nastalo vodenom erozijom. Nakon daljnje kratke

vožnje krševitim terenom, načičkanim škrapama, otvara se pogled na prostrano i bogato sinjsko polje, po kojemu vijuga bistra Cetina. Za kišovitoga doba poplavi veći dio polja tako, da izgleda kao prostrano jezero, na čiji bi pogled malo tko bez točnjeg proučavanja mogao da shvati, kako ono ipak nije postalo vodenom erozijom, već naglim prolomom; sinjsko je polje dakle tipično tektonsko polje. Prispjevši u Sinj nastavimo autom put do Livna.

Put vodi spočetka između pošumljenih glavica. Okolina je veoma slikovita, a geološki jako zanimljiva, jer osim neogenoga, kvarternoga i kretacijskog materijala ima tu i jurinskoga pa i trijadijskoga; uz taložno kamenje razne geologische starosti izbija tu i vulkanično: trijadijski su to diabazi i dijabazni porfiri. Nakon mosta preko Cetine kod Obrovca započinje uspon prema Prologu. Put vodi spočetka neogenskim, a kasnije sveder kretacijskim terenom. Sa visinom, koja naglo raste, postaje pogled na sinjsku krajinu sve to divniji, a na zapadu se pomalja šumovita Svilaja, koja pravi zgodnu pozadinu slikovitom tijeku gornje Cetine. Uspon je sve to jači, zavoji su sve to češći, a put usiječen u jaki krševiti i goli kameniti teren. Svud je uokolo jako monotono osim ljute Kamešnice, koja djeluje na planinara veoma privlačivo.

Na vrh smo Prologa pa nam se veoma ugodno dojimlje jaki kontrast između njegovih južnih golih pristrandaka i onih sjevernih obraslih gustom šumom. Nakon nekoliko strmih vijugastih zakretaja puče nam pogled kroz čarobni planinski ugao na livanjsko polje sa ponosnim Cincarom u dalekoj pozadini. Polje se sve većma širi, vijugasti vodenii tokovi Studbe, Žabljaka i Bistrice postaju sve vidniji, a pod strmim se surim hridinama Debeloga brda ukazuje grad Livno, čije šarolike kuće izgledaju iz daljine, kao da su jedne nad drugima zidane. Prolazeći livanjskim poljem zapazimo prostrani požar usred samoga polja. Zbog ovogodišnje suše, a s neopreza pastira zapalila se suha trava treset, čiji sloj iznosi na mjestima do 1 m. debljine. Treset predstavlja prvi stupanj pougljenjivanja, a produkt je sporoga truljenja močvarnih biljki.

U Livnu nas je nadasve svesrdno dočekao vrli direktor Državne stočne stanice g. inž. Ljubisav Petković, u čijem smo milom društvu pregledali staje i naprave stanice uživajući u njegovom stručnom razglasbanju o djelatnosti i važnosti ove najveće stanice u našoj državi. U njemu upoznasmemo čovjeka visoke stručne naobrazbe, puna inicijative i volje za rad, pa je poželjno, da mu nadležne vlasti budu što više na ruku, kako bi mogao da na korist čitave livanjske i glamočke krajine oživotvori svoje planove. Sporazumjevši se za sutrašnje penjanje na Cincar podosmo jedni da razgledamo grad, a drugi pak na pastrve u obližnjem Žabnjaku.

Livno zasluguje sa svojom lijepom okolinom, svježim vodama, bujnom vegetacijom, zdravim zrakom, a ponajpače pak ugodnom ljetnom temperaturom, da ga posjeti svatko, tko traži mira i razonode u svježem planinskom zraku za upravo jeftin novac. Veoma je slikovita njegova turska četvrt; zapuštene džamije, romantične ali rasklimane kapije pričaju o prošlome sjaju i bogatstvu, a današnjem propadanju turskoga življa. Veoma nam je bilo milo čuti kako su neki Muhamedanci počeli ipak da shvaćaju teški položaj, pa se dali na ozbiljan rad. Nade je, da će se i ostali, ponajpače inicijativom nadobudne muslimanske omladine, prenuti, pak se ponovo dovinuti blagostanja. S turske se četvrti spustismo na romantični izvor Duvnja, pravi tip ponornice. Drugovi, koji su otišli na Žabnjak, iznenadiše nas pri večeri obilnom lovnom pastrva, kojih su u milom društvu brojnih znanaca i ljubitelja planinarstva upravo nauživasmo. Prenoćismo u moderno uređenom hotelu g. Kaića, a jutrom već u 3 sata bijasmo spremni za Cincar, razdragani upravo, što se našem društvu pridružio i g. inž. L. Petković.

Iz Livna udarismo strmom Grgića dragom, koja je duboko usječena između Vrstaca (1223 m. vis.) i Debeloga brda (1207 m. vis.). U južnom se njenom dijelu

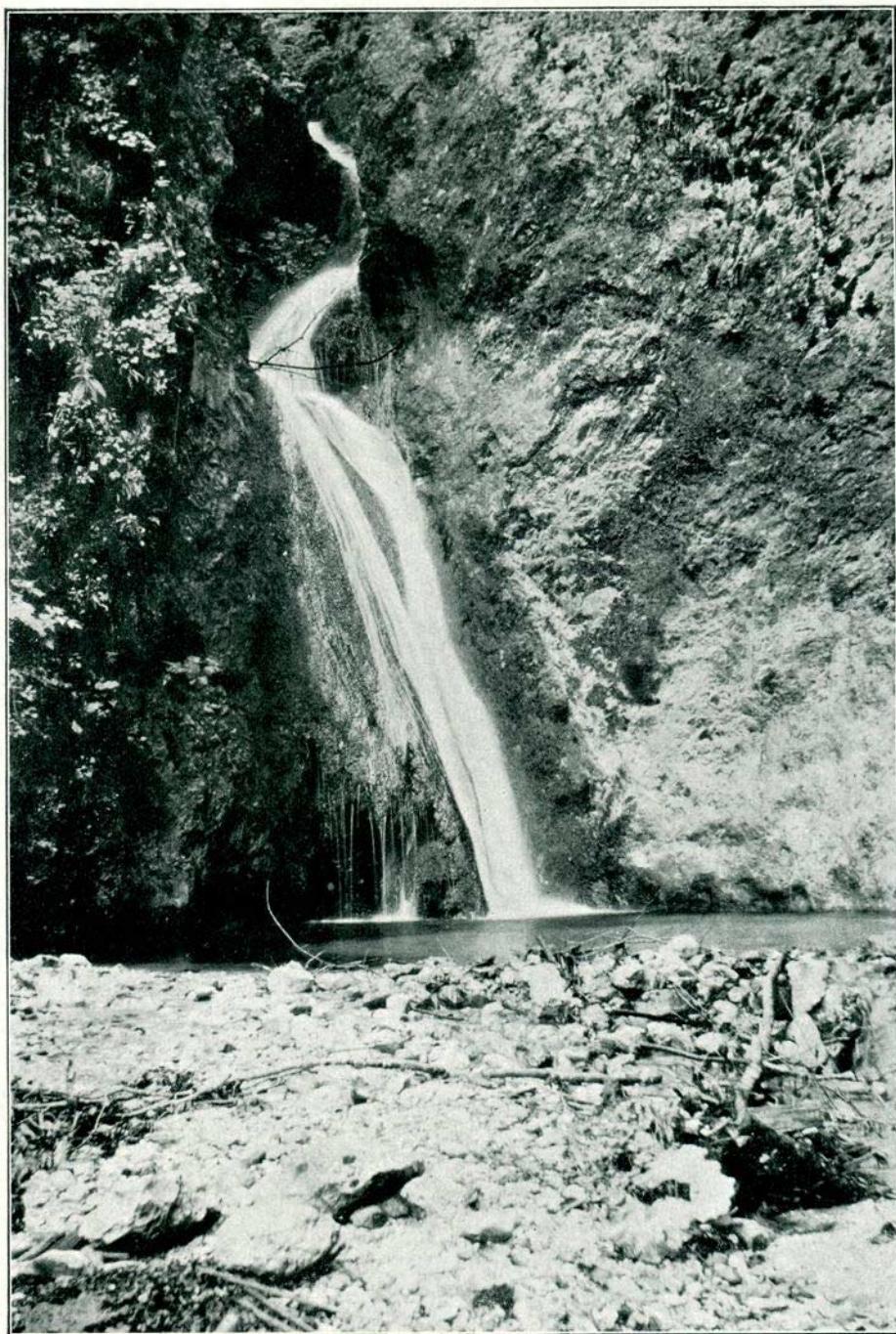
opažaju konglomerati, svjedoci davne vodene djelatnosti, a gornji je naprotiv sa-
stavljen od vapnenca kretacijske starosti. S juga od Brailovoga doca zakrenusmo
prema Turskoj drazi, a odatle gotovo uvijek sjevernim smjerom do Begovca, ši-
roke kotline pod Cincarom, gdje se u visini od 1400 m. poredale ljetne staje livanjs-
ke stanice, njih osam na broju, te stan nadglednika i čatrnja. Od Brailovog pak
doca sve do spomenutih staja prolaziš veoma zanimivom Krug-planinom, koja obu-
hvaća prostrano područje s juga Cincaru, a dopire sve do glamočkoga, livanjskoga,
kružkoga i borovog polja te se s istoka pruža ēa do Sujice.

Krug-planina je sa geomorfološkoga gledišta veoma zanimljiva. Kako na
njoj nema velikih visinskih razlika, osim po gdjekojih u istočnom joj dijelu, izgleda
ona poput prostrane visoravni, koja se diže lagano od zapada prema istoku i od
juga prema sjeveru. Planina je posuta brojnim vrtačama, tako da čitav prostrani
teren izgleda boginjav. Vrtače su većinom ljevkaste, nekoje karličaste, a rijetke
su oknaste. Kod vrtača smo, koje smo uzduž našega puta promatrali, opazili, da
su im sjeverni pristranci uvijek pod jačim kutom naklonjeni od južnih, što se
uglavnom ima pripisati djelovanju vode sniježnice. Za mećava naime, koje su
ovdje od oktobra pa do maja obilne i česte, naslaže se, radi smjera bure, snijeg
samo uz sjeverne njihove pristrandane. Snijeg se, koji se tu zadrži sve do juna, la-
gano topi te voda sniježnica, bogata na ugljičnom dioksidu, otapajući kamen udub-
ljuje sve više sjeverne pristrandane vrtača. Ovdje smo ondje nadalje naišli na
udubljene vijugaste uzdužne oblike, koji te na prvi pogled potsjećaju na oblike
izazvane vododerinom. Pri točnjem promatravanju ustanovismo, da ti oblici nastaju
zbog djelovanja podzemnih vodenih tekova. Podzemne vode proširuju za jakih
oborina pa i u doba otapanja snijega svoja podzemna korita. Zbog ovoga procesa
oslabljuje malo po malo čvrstoča krova korita, pa on, ako je na blizu površine na
mjestima lagano a na mjestima opet naglo propadne, stvarajući tako vijugaste
aluvijalne površne oblike. U jednom pak dočiću, blizu Brailovog stana, naglo se
baš ovih dana uleknuo tlo do dubine od 10 m. te stvorilo oknasti šupljii oblik, koji
na otvoru mjeri 2 m. u prečniku. Ovaj je zanimljivi oblik nastao također ispira-
njem vode odozdo. Toliko prije spomenuti oblici, koliko i ovač potonji očito govore
o lokalnom rušenju, koje se na Krug-planini zbiva. S ovom su djelatnosti također
u vezi česti potresi, koji su tipični ruševni potresi, a znadu više put utjerati strah
u kosti dobrih Livnjana. Začudno nam je bilo čuti, što oni pripisuju spomenute
potrese vulkaničnoj prirodi Cincar-planine, koja se inače sastoji isključivo od sedi-
mentarnog kamenja, a nastala je boranjem, nipošto vulkaničkom djelatnosti. Za
potrese, koji će inače i u buduće slijediti u tim krajevinama, ponajpaće u doba ota-
panja snijega na Krug-planini i Cincaru, mogu Livnjani da mirno spavaju. To je
rušenje lokalne djelatnosti, koje ne može utjecati na poremećenje stabilnosti slo-
jeva, na kojima se diže grad Livno.

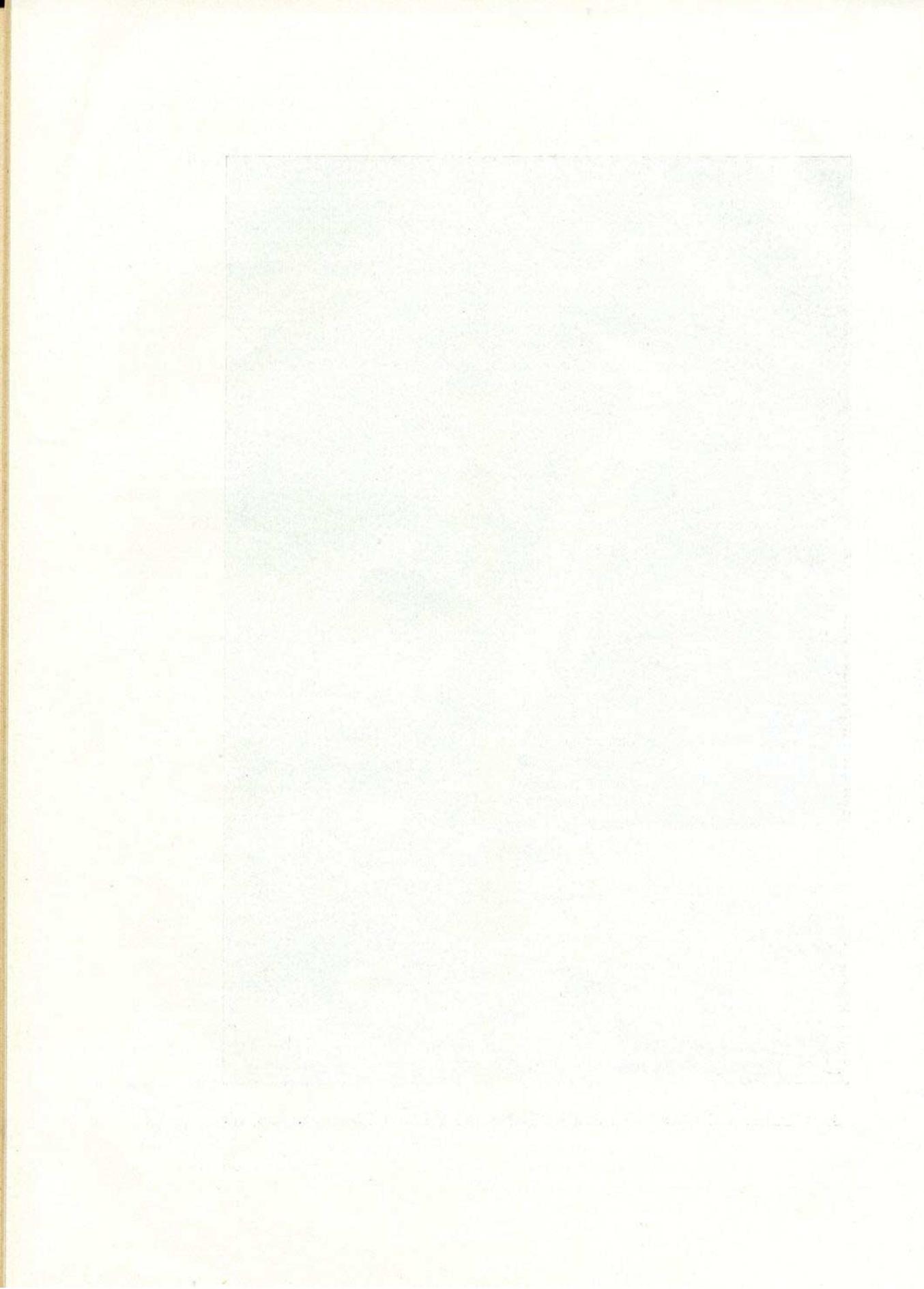
Prispjevši u staje u stanu se nadglednika malko odmorimo pa i okrijepimo
izvrsnim mljekom, vrhnjem i sirom te se još pred podne uputimo do Velike Dra-
ženice (1800 m. vis.) pregledavši usput jednu sniježnicu i Bezinovu peć. Vidik je
s Velike Draženice osobito zanimljiv prema sjeveru, gdje se kako ogromna sa-
blast, izmedju zelenih jelovih šuma, diže impozantni Veliki Malovan (1828 m. vis),
domaja medvjeda, vuka i divljega vepra. Po njegovim se gustim šumama pa i
strmim surim liticama veru ljeti i zimi odvažni Malovnjani, da na primitivan način
s golin nožem, zametnu borbu s bijesnim medvjedom.

Povratismo se u staje oko 2 sata po podne. Tu je slijedio planinski ručak:
pečeno janje sa kiselim mljekom. Poslije ručka se oprostimo s gosp. direktorom
inž. L. Petkovićem, koji se mora da povrati u Livno radi uredovnih poslova, a mi
iskoristimo ostali dio popodneva u lovljenju guštera, zmija i kukaca te pregleda-
vanju i snimanju obližnje okolice.

Baš su zadnji traci sunca čarobno pozlaćivali sedlasto bilo Cincar-planine,
a sa strmih se njegovih proplanaka vraćala vesela stada k stajama, praćena po

SAMOBORSKA GORA: DONJI SLAP CERINSKOG VIRA. FOTO: Dr. J. POLJAK.

odvažnim bosanskim psima ovčarima. Nakon toga što prisustvovasmo muzenju ovaca i koza te priređivanju odličnoga cincarskoga sira posjedosmo na večeru pri temperaturi od 10° C. Rano pak legosmo, da se rano i ustaneimo.

Osvanula krasna zora, da je ljepše ne mogosmo ni zaželjeti, a mi ravno po strmoj kosini Cincara prema glavnom vrhu, koji dosije visinu od 2006 m. Nakon dvosatnoga uspinjanja po doduše veoma strmom ali bujnom travom obrasлом terenu stigosmo na vrh i naidosmo na prve predstraže šume, kojima se Cincar sa sjeverne strane bujno okitio; na grmoliku naime klekovicu (*Pinus pumila*), koja sa svojim savijenim i u zlato isprepletenim granama jedina može da izdrži vremenske nepogode ovih visina. Na pogled jedinstvenih vidika, koji se na sve strane odatle otvaraju ne može čljade, pa bilo ono i umorno, da sjedne i otpočine, već zapanjeno stojeće promatra sad ovaj sad onaj izražaj planinske prirode i teško da prosudi koji li je ljepši, koji li veličanstveniji! Velebna je tu harmonija planinske prirode, harmonija, koja te k nebu diže, te ti oplemenjuje i okrijepljuje tijelo i duh. Eno tamo daleko na sjeverozapadu ponosno se izdigla Šator-planina sa svojim jezerom tik samoga vrha, a gle onamo zanimljive Klekovače, kako se u donjem dijelu opasala bujnom šumom i gore je gola i jako krševita. Dalje prema sjeveru nižu se: šumovita Ovčara, pa Lisina-planina, poznata radi bogatih livada i pašnjaka, bliže k nama Čardak, Vitorog, opasna Knjača te divna Hrbljina, na kojoj je baš u zadnje doba sazidan kraljev lovački dvorac. Prema sjeveroistoku se pak poredali u nedogled lanci planina tako, da se u tom gorskom labirintu ne možeš ni kartom da lako snađeš, čemu se nije ni čuditi, kad ti oko leti prema istoku ča do ponosne Vranj-planine. Između tih brojnih gorskih lanaca dižu se kao aveti pod nebo sure hridi visokih planinskih motiva, načičane zupcima i oštricama te zaustavljaju oko splitskih planinara, koji sa Cincara proučavaju planove za buduće visoko planinske ekskurzije. Dolje se pak pod nama prema jugozapadu i jugu duboko udublo glamočko i livanjsko polje. Za prvim se dižu naši znanci: Golja i Staretina planina, pa dalje Troglav, a još dalje Svilaja. Pozadinu drugoga čini Prolog i Kašmenica.

Obzirom na florističke odnose Cincar-planine obrasli su njeni južni pristranci bujnom planinskom travom, tvoreći nadaleko poznate cincarske pašnjake. Sjeverni su joj naprotiv pristranci u najgornjem dijelu obrasli klekovicom, a donji jelovinom. Uzrok, što je Cincar-planina samo sa sjeverne strane šumovita, kao što je to inače slučaj i kod većine ostalih naših planina (Troglav, Golja, Staretina, Hrbljina, Prolog, Velebit i t. d.), ima se isključivo pripisati djelatnosti bure. Dižući se studene mase zraka po sjevernim pristrancima dosegnu ove neznačatu brzinu, a spuštajući se niz južne pristranke dosegnu orkansku brzinu, zbog čega je onemogućen rast ikakovom drugom rastlinju osim niskoj planinskoj travi. U koliko je pak do faunističkih odnosa na Cincar-planini, javlja se tu od sisavaca: vuk, iazavac, lisica i zec u dosta velikom broju. S obližnje se Hrblije pojavljuju kočkadi i srna, a rijetko pak mrki medo s Malovana. Za naše smo ekskurzije opazili krasan egzemplar orla krstaša (*Aquila chrysactus*) i bijeloglavoga lješinara (*Gyps fulous*), a brojni su bili labrići (*Accipitrinae*), koji su leteći u redovima skupno vodili lov na ševe. Od zmija ulovismo otrovnoga planinskoga šargana (*Vipera macrops*) i neotrovnicu *Coronella austriaca*. Gušteri su na Cincaru reprezentirani istom vrsti guštera, koju smo ulovili za naše ekskurzije na Staretinu-planini, samo što su mnogo jače razvijeni. Njihova će determinacija kasnije uslijediti. Obzirom na metereološke prilike, koje na Cincaru vladaju, govore o tome tamošnji pastiri pravim strahopčitanjem. Od novembra je pa sve do mjeseca maja po život pogibeljno putovanje po Cincaru, jer su sniježne mečave nenađne i užasne, a žestina bure orkanski jaka, što se ima uglavnom pripisati jakoj strmenitosti južnog pristranka Cincara pa i utjecaju prostranoga livanjskoga polja, koje usisavajući djeluje na studene mase zraka, koje se kotrljaju niz Cincar i Krug planinu.

Sa bila se Cincara spustisimo oko podneva do staja, tu se odmorismo i za-
ložismo pa prosljedisimo put u Livno, kamo stigosmo u 5 sati po podne. Naš drug,
koji je bio ostao u Livnu, da proučava faunu vodenih tokova livanjskoga polja po-
novno nas iznenadio sa više kilograma ukusnih pastrva. Drugoga se jutra povrat-
isimo autom u Split, razdragani upravo divnim ljepotama, kojih se na ovoj lijepoj,
zdravoj i poučnoj ekskurziji nauživamo, a koja nam je bila omogućena svesrdnom
susretljivosti i plemenitom gostoljubivosti g. inž. L. Petkovića, kojemu i ovim pu-
tem najharnije blagodarimo.

Društvene vijesti.

ZAPISNIK

53. redovite godišnje glavne skupštine Hrvatskog planinarskog društva u Zagrebu, održane u petak dne 25. studenoga 1927. u prostorijama društva »Hrvatska žena« u Martićevoj ulici.

Od središnjeg upravnog i nadzornog odbora prisutni su gg.: Pasarić, Bothe, Dr. Prebeg, Vučak, Benčić, Bronić, Monjac, Hitzthaler, Jeušnik, Crnetić, Galian, Šetina, Stahuljak, Pisačić, Salleto i Zenz.

Prisutno članova matice 102.

Zastupane podružnice: »Jankovac« u Osijeku (punomoćnik Josip Vučak) 4 glasa; »Moslavina« u Kutini (punom. Dr. Zlatko Prebeg) 2 glasa; »Zrin« u Petrinji (punom. prof. Vladimir Stahuljak) 6 glasova; »Bilogora« u Bielovaru (delegat prof. A. Medur) 8 glasova; »Kalinik« u Križevcima (punom. Dr. Zlatko Prebeg) 3 glasa; »Železna gora« u Čakovcu (punom. Stjepan Jerković) 5 glasova; »Ravna gora« u Varaždinu (punom. Dr. Zlatko Prebeg) 6 glasova; »Ivančica« u Ivancu (punom. prof. Vlad. Stahuljak) 5 glasova; »Japetić« u Samoboru (delegat Viktor Matota) 14 glasova; »Martinšćak« u Karlovcu (punom. Josip Pasarić) 11 glasova; »Vinica« u Dugojresi (delegat Franjo Matačović) 6 glasova; »Klek« u Ogulinu (delegat Šime Švarc) 3 glasa; »Runolist« u Lokvama (punom. dr. Zlatko Prebeg) 2 glasa; »Velebit« na Sušaku (delegat Krsto Šojat) 11 glasova; »Senjsko Bilo« u Senju (punom. Stjepan Benčić) 5 glasa; »Visočica« u Gospiću (punom. Josip Pasarić) 35 glasova; »Mosor« u Splitu (delegat prof. Umberto Girometta) 17 glasova. Ukupno 252 glasa.

Dnevni red:

1. Pozdrav predsjednika;
2. Izvještaj tajnika;
3. Izvještaj blagajnika;
4. Izvještaj nadzornog odbora;
5. Odobrenje godišnjega proračuna;
6. Predlozi upravnoga odbora;
7. Podijeljenje odrješnice upravnom i nadzornom odboru;
8. Izbor petorice odbornika (§ 7. pravila);
9. Izbor nadzornoga odbora i
10. Eventualia.

Predsjednik g. Josip Pasarić otvara skupštinu u 20 sati 35 časaka i prelazi na dnevni red: Pozdravlja prisutne delegate podružnica Hrvatskog planinarskog društva, zahvaljuje se na brojnom odazivu članstva, što dokazuje veliki interes za napredak našeg društva, te oslovljuje članstvo ovim riječima:

Otvaramo ovu skupštinu u prvom mi je redu dužnost u ime upravnoga odbora napomenuti, da se ove godine iznimno nije mogla držati glavna skupština u roku propisanom pravilima radi nepredviđenih tehničkih zapreka, od kojih je jedna od glavnih u tome, što je upravo u ono vrijeme uprava našega društva bila zaokupljena gradnjom dviju planinarskih kuća, od kojih je jedna, i to ona na Zavižanu u sjevernom Velebitu, bila samo napola izgradjena, a o drugoj, na Bijelim Stijenama, tek su se vodili pregovori sa poduzetnikom; a naša je društvena uprava živo željela, da pred glavnu skupštinu izidje sa činjenicom, da su obje kuće posve gotove i spremne za uporabu planinarima. Ovo se međutim do sada obistinilo, pa mi je stoga milo, što mogu pred ovom glavnom skupštinom konstatirati, da

je od posljednje glavne skupštine pozitivan rad Hrv. planinarskog društva i njegovih podružnica okrunjen novim uspjesima: sagradjene su tri nove planinarske kuće i jedno sklonište na najznačajnijim točkama Gorskoga kotara i Velebita. Tako je prostranu i udobnu planinarsku kuću na Obruču sagradila agilna naša podružnica »Velebit« na Sušaku, a otvorenje njezino na dan 1. studenoga g. 1926. bila je rijetka i velika svečanost, na kojoj su uz zaslужne planinare sa Sušaka sudjelovali bratski planinari iz bliza i daleka, a naročito se velikim brojem članova isticala društvena središnjica iz Zagreba.

Ove je godine Hrvatsko planinarsko društvo svečano otvorilo na blagdan Velike Gospe svoju novu planinarsku kuću na sedlu Zavižanske kose u sjevernom Velebitu, pod vrhom Vučjakom (1.645 m), a na visini od 1.600 m nad morem. Mjesto za kuću vrlo je zgodno odabранo, jer se od nje i napose sa vrha Vučjaka ponad njom pruža jedan od najdivljih i najopsežnijih vidika u Velebitu: s jedne strane na Jadransko more, a s druge na šumoviti i kršni Velebit. To je mjesto izabrao i dao inicijativu za gradnju kuće Liviš mnogo zaslужni predsjednik našega društva g. dr. I. Krajač, koji je prošle godine kao ministar trgovine i industrije državnom potporom omogućio i brzu gradnju ove kuće. Poradi toga je HPD na hărnu uspomenu i prozvalu kuću njegovim imenom: Krajačeva kuća na Zavižanu. Kuća je ostala otvorena do početka listopada, u koje ju je vrijeme posjetilo oko 60 većinom stranih planinara pored šumarskih činovnika, lugara i šumskih radnika, koji su radi službenih posala u okolnim šumama dulje vremena stalno boravili u njoj. Već po ovom početku može se pouzdano očekivati, da će ta kuća biti privlačiva točka ne samo za domaće, nego i strane planinare, kojih u proljetnoj i ljetnoj sezoni ima svake godine sve više na obalama našega Jadrana.

Treća je nova planinarska kuća na Bijelim Stijenama kraj Jasenka i Begovog Razdoblja u Velikoj Kapeli. Ona je tek nedavno dovršena i preko našega tamošnjeg povjerenika preuzeta, a svečano otvorenje bit će u proljeće buduće godine, čim okopni snijeg na Bijelim Stijenama, tim našim divlje romantičnim i slikovitim Dolomitima, koji su sa susjednim Samarskim Stijenama ponos i dika Velike Kapele. Kaš za prve dvije, tako je i za gradnju ove kuće ispod najvišeg vrha Bijelih Stijena namijenio prošle godine državnu potporu g. dr. I. Krajač, dok je društvo iz svojih sredstava, dosada dalo preko 80.000 D za gornje kuće. Podružnica HPD

u Gospicu na inicijativu svoga zaslужnoga predsjednika g. I. Gojtana podigla je ljetos novo jednostavno sklonište pod Sv. Brdom u južnom Velebitu. Ovako se broj planinarskih skloništa Hrv. planinarskog društva i njegovih podružnica u godini dana poveo od dosadašnjih 12 na 16.

To je evo pozitivan rezultat njegova promišljenoga rada i nastojanja, kojemu je i prema slovu i duhu društvenih pravila za sada jedan od glavnih ciljeva, da se na svim znatnijim planinskim vrhovima, a napose uz Jadransko more od Sušaka do crnogorskih planina podigne što veći broj planinarskih skloništa, koja su prvi nužni preduvjet uspiešnom razvoju planinarstva. Taj se rad misli nastaviti u istom pravcu u budućoj godini, ali kako gradnja kuća kao i za svaki kulturni konstruktivni rad vrijedi staro načelo: novaca, novaca i opet novaca! — moći će se te lijepe i potrebne osnove u djelu pretvoriti pod uvjetom, ako se izostali članovi vrate u krilo društva, a broj novih članova poveća toliko, da će se znatan dio članarine moći upotrebiti za gradnju novih kuća, u prvom redu za kuće na Mosoru kraj Splita i na Plitvičkim jezerima, a drugo, ako državna uprava u dobro shvaćenom interesu što uspiešnijeg razvoja turističkog programa izidje našemu društvu u susret barem u ovoj mjeri, kako je to učinjeno za djelotvornoga ministrovanja g. dra I. Krajača.

Prognoza je, dakako, za sada uz gornje pretpostavke dosta nesigurna, ali unatoč tomu ja se kao optimist, napose u planinarskim stvarima, oslanjam na živu svijest i složni drugarski duh hrvatskih planinara, koji će nas jamačno već s obzirom na dosadašnje vidljive uspjehe svojski poduprijeti, da u tom radu ne sustanemo, već da kročimo naprijed k cilju sve većeg razvoja i napretka.

U tome optimizmu potkrepljuje one među ostalim pojавama radosna činjenica, da se mreža naših podružnica a po tome i krug i broj naših suradnika sve više širi, jer ove su godine osnovane četiri nove podružnice, pa da velik broj podružnica kao »Velebit« na Sušaku, »Visočica« u Gospicu, »Martinšćak« u Karlovcu, »Bilogora« u Biogradu, »Japetić« u Samoboru, zagorske podružnice »Ivančić« u Ivancu, »Ravnagora« u Varaždinu, »Željezna gora« u Čakovcu, »Medvednica« u Stubici, »Oštrelj« u Zlataru i »Strahinčica« u Krapini, »Rulolist« u Lokvama, podružnica »Jankovac« u Osijeku, a od novijih »Rudač« u Srpskim Motvicama i napose »Mosor« u Splitu razvijaju dosta živu planinarsku propagandu i akciju u svome

području i jedna druga, a neke i središnjicu drugarski pomažu u konstruktivnom radu i izvadjanju nužnih planinarskih investicija. Tako su na pr. središnjicu novčanim prinosima pomogli kod gradnje planinarskih kuća »Bilogora« u Bjelovaru i »Martinšćak« u Karlovcu. Ugledale se u njihov uzoran primjer i druge podružnice, a napose one, koji su udaljene od naših planina i u svome području ne izvode nikakvih planinarskih naprava. Od novijih podružnica ne mogu ovdje mimoći podružnicu »Mosor« u Splitu, koja je intenzivnim i pozitivnim radom, napose dobro smišljenom propagandom brojnim izletima i poučnim i zanimljivim predavanjima razbudiла živo zanimanje za planinarstvo ne samo u gradu Splitu, nego i po cijeloj Dalmaciji. Ona već danas broji oko 200 članova, a ako se sretno ostvari njezina hvalevrijedna osnova, da budućeg projekta sagradi planinarsku kuću na planini Mosoru između Splita i Poljica, za koju je već odabранo vrlo zgodno i lako pristupno mjesto, — nema sumnje, da će gornji broj članova do godine porasti dvostruko. Ja držim, da o značenju takvoga planinarskog doma ne samo u planinarskom, nego i u narodnom i kulturnom pogledu ne treba tražiti puno riječi. Tu je potrebno djelo, a to djelo dužni smo pokazati mi planinari time, da svojski podupremo bratski »Mosor« u ovom vele važnom pothvatu, o uspjehu kojega ovisi ne samo dalji napredak, nego gotovo i opstanak ove vrlo radine podružnice.

Spominjem još jednu radosnu pojavu što se tiče našega društva. Ovih dana došlo je do toga, da smo našli simpatiju i priznanje u krugu naših veleindustrijalaca, te se je jedan od njih g. Aleksander Ehrman sjetio našeg društva i poklonio nam Okić-grad sa 11 jutara zemlje oko gradine. Naše će društvo voditi brigu, da se ta historijska uspomena uščuva, da se eventualno tu uredi jedno malo planinarsko sklonište, sa kojeg se prostire divan vidik na bližu i daljnju okolicu. G. Ehrmannu izrazujemo našu najdublju zahvalnost na njegovom velikodušnom i plemenitom činu. (G. Ehrmannu bilo je oduševljeno klicano.)

Imenujem za voditelja zapisnika g. Josipa Vučaka, za ovjerovitelje g. Grgu Jelinčića i g. Stjepana Bosanovića, a za skrutatore g. Loidla i g. Šimu Švarca. Nato moli tajnika dra Prebegu, da pročita tajnički izvještaj.

Tajnik dr. Zlatko Prebeg čita svoj izvještaj:

Drugarice i drugovi!

Od prošle glavne skupštine u lipnju 1926. pa do danas kretao se društveni rad produk-

tivnim smjerom dalje, te možemo zabilježiti neke velike i značajne uspjehe, koje će u svome izvještaju istaknuti.

Broj društvenih članova iznosi 6.150, od toga otpada na maticu 3.900, a na podružnice 2.250. Kao i mnogi drugi tako je i naše društvo provelo tokom vremena izlučenje onog dijela članova, koji je bud s kojega razloga zaostao s članarinom. Mnogo je tome uzrok ukinuće pogodnosti na željeznici, koje još uvijek traje. Ministarstvo saobraćaja na mnogobrojne intervencije Saveza planinarskih društava, a i pojedinih društava dalo je početkom ove godine planinarskim društvima pogodnost trokratne vožnje za pojedince, ali je time dokumentiralo potpuno nepoznavanje planinarskih potreba i turističkoga prometa. To stanje nije mogao poboljšati niti izvanredni kongres Saveza planinarskih društava, održan u Beogradu dne 6. veljače 1927., koji se specijalno bavio pitanjem željezničke pogodnosti, stvorio dobre zaključke i poduzeo akciju, koja se eto i opet razbila poput valova o tvrde hridine neshvaćanja. Sada se napokon od naredne godine dalje najavljuje nova pogodnost, ali tajnovitost, kojom se spremi, ne sluti na dobro.

Redoviti godišnji kongresi Saveza planinarskih društava održali su se dne 4. i 5. rujna 1926. na Bohinjskom jezeru i 27. kolovoza 1927. na Avali. Na obima su kongresima sudjelovali naravno i naši delegati, a stvoreni zaključci objavljeni su u novinama i »Hrv. Planinaru«.

Isto tako održana su i dva kongresa Asocijacije slavenskih turističkih društava i to prvi od 25. do 27. IX. u Pragu, a drugi od 22. do 25. IX. u Krakovu i Tatrama. Na oba kongresa zastupao je Hrvatsko planinarsko društvo naš predsjednik g. Pasarić. Naredni kongres Asocijacije održati će se u našoj državi, pa će tom zgodom slavenski planinari posjetiti Zagreb i Plitvička jezera.

Poboljšanjem željezničkog saobraćaja povećana je i mogućnost posjećivanja naših planina i prirodnih ljepota. Vozni redovi su se u mnogočem promjenili u korist izletnika, a moramo istaknuti, da naročito zagrebačka željeznička direkcija ide mnogo u susret planinarama i njihovim željama. Tako je ove ljetne sezone uveden vrlo debar izletnički vlak subotom na Sušak, a nedjeljom natrag u Zagreb, koji je znatno unapredio posjećivanje Gorskog Kotara i primorskih planina. I ravnateljstvo lokalne željeznice Zagreb-Samobor uvelo je na našu intervenciju jutarnji viak u Samobor, no za čudo taj vlak nema sreće, jer ga i opet prije izmaka sezone obustaviše zbog slabe frekvencije.

Izleti priredivali su se izmjenice sa strane odbora i sa strane Putne blagajne svake nedjelje i blagdana, te su bile posjećene gotovo sve planine našega radnog područja i Slovenije. Tu je naročito naša Putna blagajna izvršila svoju blagovornu zadaću priredivši od posljedne glavne skupštine mnoštvo izleta na sve strane. Brigu oko priredivanja izleta vodio je s velikim marom naš odbornik g. Zlatko Zenz.

Usljed pogodnosti za pojedince opaža se slabije polaženje na izlete u većim skupinama, kako je to prije bilo, ali je unatoč toga bio veliki promet članova po našim planinama, a veliki broj posjetio je i inozemne planine naročito Glocknerovu grupu, Dachstein-grupu, Dolomite, Monte Rosa, Ortler i Mont Blanc. Od izleta, koji imaju naučnu trajnu vrijednost spominjemo onaj po Velebitu i Žumberku, gdje su sudjelovali poznati naši učenjaci i planinari gg. prof. dr. Poljak, prof. dr. Hirtz, dr. Simonović i I. Šarinić. Oni su nastavili ljeti 1926. svoja svakogodišnja istraživanja Velebita i njegove geološke prošlosti. Nadalje izleti našega bivšeg predsjednika dra Ivana Krajača u planine Srbije, Midžor, Rtanj, Ljuboten, Kule, Jezerski vrh i Bistru, o kojima je usponima napisao dragocjeni materijal u »Hrv. Planinaru«. Prof. dr. Karlo Bošnjak poduzeo je u društvu s našim vrlim amater-fotografom Vladimirom Novakom turu po Crnoj gori i Hercegovini, te je sabrao neprocjeniv botanički materijal uz prekrasne prirodne snimke Novakove, a g. dr. Ivo Horvat istražio je botanički Golu Plješivici, i načinio tom prilikom vrlo uspjele fotografije.

Od inozemnih izleta spomena je vrijedan oraj g. prof. dr. Vale Vouka prigodom botaničkoga kongresa u Sjed. državama američkim, kojom je zgodom obišao znameniti Yellowstone-National Park i održao o tome vrlo poučno i interesantno predavanje u našem društvu.

Veći društveni izleti obavljeni su prigodom otvorenja kuće na Obruču; zatim prilikom proslave dvogodišnjice podružnice »Mosor« i 20-godišnjice planinarenja učenjaka i prijatelja omladine prof. Giromette na Mosor-planinu; konačno o Uskrsu 1927. na južni Velebit, gdje smo svuda zajednički proveli vrijeme s našim podružnicama. Prošli mjesec sudjelovao je veliki broj naših članova kod otvorenja kuće litiske podružnice Slovenskog planinarskog društva na Sv. Planini i tako smo braći Slovincima uzvratili posjet našega Slijema.

O Dušovima 1926. došli su članovi naše podružnice »Mosor« na Slijeme, a u to vrijeme pada i posjet bratskog Društva planinara u Bosni

i Hercegovini sa preko 60 članova našim divnim Plitvičkim jezerima; za vrijeme njihovog boravka u Zagrebu i na Plitvicama bili su im vođe i tumači naši odbornici i članovi gg. Bothe, dr. Ivo Horvat i prof. Balenović.

Ustanovljenje slobodne turističke zone između Austrije i nas znatno je olakšalo posjećivanje pograničkog gorskog lanca na sjeveru naše države.

Broj predavanja, što ih je društvo priredilo bio je velik, te su predavači uz mnogobrojne projekcije slika obradili vrlo zanimive teme i stekli obilato priznanje naših članova.

Održana su ova predavanja:

5. VIII. 1926. prof. Vladimir Stahuljak: Banovina obzirom na planinarstvo.

12. VIII. 1926. Dr. Ivan Krajač: Usponi na Rtanj i Staru planinu (predavanje čitao g. Vučak).

5. IX. 1926. prof. dr. Josip Poljak: O Velebitu (prigodom kongresa saveza na Boh. jezera).

1. XI. 1926. prof. dr. Josip Poljak: O Velebitu (na Sušaku, prigodom otvorenja kuće na Obruču).

15. XII. 1926. prof. dr. Josip Poljak: Rijeka Una od izvora do Martinbroda.

7. I. 1927. prof. dr. Vale Vouk: Prirodne ljepote sjeverne Amerike.

20. I. 1927. Kunaver: Julske Alpe.

27. I. 1927. prof. dr. Josip Poljak: O Velebitu (predavanje kod SPD-a u Ljubljani).

9. II. 1927. Dr. Stj. Filipović: Planinarsko gospodarstvo i prirodne ljepote Vlašić-planine.

16. II. 1927. Kunaver: O Kamničkim Alpama i Karavankama.

26. II. 1927. prof. Vladimir Stahuljak: Triglav (predavanje kod podružnice »Bilogora« u Bjelovaru).

2. III. 1927. prof. dr. Ivo Horvat: Runolist, njegova prošlost i raširenje.

6. III. 1927. prof. Vladimir Stahuljak: O planinarstvu i plan. društvu (na Gradanskom saštanku u Glini).

13. III. 1927. prof. Vladimir Stahuljak: Gorski kotar, Kapela, Plitvička jezera (predavanje kod podružnice »Vinica« u Dugojresi).

16. III. 1927. prof. dr. Ivo Pevalek: O postanku i vegetaciji Plitvičkih jezera.

23. III. 1927. Kunaver: Od Kamničkih do Julskih Alpa.

9. IV. 1927. prof. Zvonimir Doroghy: Jezersko kao ljetovalište i ishodište tura po Kamničkim Alpama.

20. IV. 1927. prof. Vladimir Stahuljak: Gorski kotar, Kapela, Plitvička jezera (predavanje kod H. D. P. »Runolist« u Zagrebu).

27. IV. 1927. Julius Kugy: Iz života jednog pianinara.

29. V. 1927. prof. Vladimir Stahuljak: Gorski kotar, Kapela, Plitvička jezera (predavanje kod podružnice »Ivančica« u Ivancu).

Uz predavanja gojila se i društvenost na sastancima članova, te priredivanjem redute dne 1. veljače 1927. i silvestarske zabave. Na sastancima sudjelovala je iz blagonaklonosti pjevanjem gda. Paula Stahuljak, te naš zbor mando-nista.

Naš časopis »Hrvatski Planinar« zauzima pod uredništvom g. prof. dra. Poljaka i ove godine odlično i jedino mjesto u hrvatskoj planinarskoj literaturi, pa je uz raznolikost zanimivog i poučnog štiva od neprocjenjive vrijednosti u našem kulturnom životu. Teške prilike, a i nehaj naših ljudi krivi su, da taj jedini stručni planinarski časopis ne može izlaziti u većoj nakladbi.

Rad oko zaštite flore, o kojem sam izvjestio na posljednjoj glavnoj skupštini priveden je kraju, no još nije sankcioniran po oblasti, jer su iskrsla neka pitanja formalne naravi, koja će se nastojati što prije ukloniti.

Ukratko ću se osvrnuti na rad naših sekcija, koje su izvršile s uspjehom svoju zadaću:

Putna blagajna dokazala je svoju životnu snagu i izvršila je svoj poziv naročito sada, kad nema prave željezničke pogodnosti. Od prošle glavne skupštine priredila je 26 izleta, na kojima je sudjelovalo 654 članova, pa za njezin rad govore ove brojke.

Foto-sekcija uredila je u društvenim prostorijama svoju tamnu izbu i priredila stručna predavanja, a u srpnju 1926. sudjelovala je sa mnogim i lijepim fotografskim snimkama na fotografskoj izložbi u Splitu gdje je i nagrađena plaketom. Pod upravom Foto-sekcije izlazi i mjesecačnik »Fotografski Vjesnik«, koga ureduje g. prof. dr. Poljak. Osim toga priredila je Foto-sekcija nagradni natječaj za najlepše fotografije i time dala pobudu našim amaterima te skupila lijepi broj dobrih snimaka.

Sekcija za podmladak razvija pod vodstvom g. prof. Vladimira Stahuljaka inten-

zivnu djelatnost, te je g. prof. Stahuljak uz mnoge izlete sa omladinom održao deset planinarskih predavanja sa diapositivima u pojedinim školama, kod Hrvatskih skauta i u koloniji »Ferijalnog saveza« u Kaštelstarom.

Sekcija za markacije označila je put na Gorščicu, na Zaklete svate, na Stubičke toplice, a za buduću godinu učinjene su sve predradnje (table, napis, i t. d.) za markaciju na Bijelim stijenama i Samarskim stijenama obzirom na našu kuću тамо. Ujedno će se potpuno obnoviti uz druge markacije i sve markacije na Medvednici.

Gradevinska sekcija pod stručnim vodstvom gg. Augusta Pisačića i Josipa Monića rukovodila je gradnjama naših kuća na Zavižanu i Bijelim stijenama.

Glažbena sekcija obustavila je svoje djelovanje uslijed izostanka nekih članova, no ima nade, da će se doskora reorganizirati.

Sekcija za gradnju doma i muzeja skupila je do sada svotu od Din 75.000 te će ove godine nastaviti svojom akcijom.

U izvršivanju svog gradevnog programa pokazalo je Hrvatsko planinarsko društvo naročito lijepo uspjehe, sagradivši tri nove planinarske kuće. Dne 1. studenoga 1926. otvorena je kuća na Obruču nad Grobničkim poljem (1118 m nad morem), koju je podigla naša vrijedna podružnica »Velebit« na Sušaku uz subvenciju podijeljenu po bivšem ministru trgovine i industrije dr. Ivanu Krajaču i uz potporu matice. Otvorene obavljeno je naročito svečano uz brojno sudjelovanje članova matice pod vodstvom predsjednika g. Pasarića, članova »Velebita« pod vodstvom predsjednika g. dra. Vitezića, ostalih podružnica i planinara te okolišnog naroda. Posvetu obavio je župnik jelenjski veleč. g. Srećko Blažević. Kuća je na krasnom položaju i dominira nad primorskim planinama i Kvarnerom.

15. kolovoza 1927. dograđena je kuća na Zavižanskoj kosi, što je podigla matica u sjever. Velebitu (1600 m nad morem) i toga dana također svečano otvorena i posvećena po župniku starigradskom, veleč. gospodinu Franji Ljubičiću uz prisustvovanje naroda, izaslanstva, matice, sa predsjednikom g. Pasarićem na čelu, i podružnica. Od kuće pruža se prekrasan pogled na velebitske vrhunce i na more od otoka Paga pa sve do Učke.

Konačno je pred dva mjeseca dovršena i treća kuća na Bijelim stijenama (1300 m nad morem) koja će biti na proljeće otvorena i predana uporabi. Kuća na Obruču opskrbljena je cijele godine, ona na Zavižanu preko ljeta.

Tim gradnjama izведен je znatan dio našega programa, jer su otvorene planinarskom prometu najljepše naše planine uz more i u kršnoj Kapeli. Da je to izvršeno imádemo ponajviše zahvaliti našemu prvaku i bivšem predsjedniku dru. Ivanu Krajaču, koji je za sve ove kuće, kao ministar trgovine i industrije, iz sredstava odsjeka za unapređenje turizma, doznačio znatne svote i tako dokumentirao — prvi na tom položaju — svoje duboko planinarsko shvaćanje i veliku ljubav za prirodne krasote hrvatskih planina. Njemu u čast prozvana je kuća na Zavižanskoj koši — blizu njegova rodnog grada Senja — Krajačevom kućom. Ako još spomenem, da je ministar dr. Krajač votirao dovoljan iznos za izdavanje vodiča po Velebitu, čija izradbi je povjerena g. dru. Poljaku, onda će svaki znati ocijeniti njegovo sistematsko nastojanje za turističku eksploataciju naše najljepše primorske planine. Vodič će na proljeće izići.

Na našu molbu dozvoljeno je noćenje našim članovima uz neznatnu odštetu u zgradiji na državnom gospodarskom dobru u Mrzloj vodici i u lugarnici na Platku.

U selu Prekrižju nad Rudarskom kotlinom morali smo se iseliti iz dotadanje kuće po izmijenici ugovora, ali smo zaslugom našega zamjenika ekonoma g. Saletta uredili u drugoj seljačkoj kući još udobnije sklonište sa 3 sobe, te je tako naročito našim skijašima posluženo.

Jedna nemila stvar uzbunila je ovoga ljeta naše članstvo i odbor, a to je namjeravana gradnja oporavilišnog doma Udruge gradskeh činovnika na Slijemenu, na tratinu pred našom kućom. Odbor je bio početkom gradnje toga dana stavljen pred gotov čin, jer nije bio o tome niti obaviješten, niti je naše društvo bilo — kao neposredni susjed — pozvano na komisionalni očeviđ za izdavanje građevne dozvole. Kako ta namjeravana grádnja nikako ne bi pristajala na ono mjesto niti kao zgrada, niti kao oporavilište i kako bi svojim smještajem smetala »Tomislavovom domu« i našim izletnicima, poduzeo je odbor sve potrebite korake kod upravne vlasti i kod grada — kao vlasnika zemljišta — da svoje opravdano stanovište obrazloži i uvjeri mjerodavne faktore o neprobitačnosti te gradnje na tratinu pred našim domom. Konačno je na naše pričužbe g. gradonačelnik Heinzel odredio, da se obustavi gradnja doma gradskih činovnika do rješenja sporu, te je zakazao očeviđ na licu mještua. Taj je očeviđ obavljen dne 2. XI. uz sudjelovanje g. gradonačelnika, gradskih funkcionara, izaslanika Udruge gradskih činovnika i izasla-

nika našega društva. Ta se komisija uvjerila o tome, da je mjesto pred našom kućom nepodesno za tu gradnju, pa je susretljivošću g. gradonačelnika dodijeljeno gradskim činovnicima mjesto tik gradske lugarnice istočno od naše kuće, čime je taj spor na obostrano zadovoljstvo riješen.

U samoborsko-plešivičkom gorju dočekali smo ugodno iznenadenje. Predsjednik Jugoslavenske šume d. d., koja je vlasnik zemljišta oko Plešivice, g. Aleksandar Ehrmann, poklonio je Hrvatskom planinarskom društvu starodrevni Okić-grad i njemu pripadajuće zemljište u površini od 11 rali. Ova lijepa gesta predsjednika g. Ehrmanna zaslužuje osobitu pažnju i zahvalnost Hrvatskoga planinarskoga društva, koju mu i pred ovim forumom izričemo. Formalnost gruntovnoga prenosa obaviti će se ovih dana, a naša će briga biti, da tu historijsku uspomenu sačuvamo i tamo uredimo event, malo sklonište, kako bi još više planinara privukli u onaj lijepi kraj.

Naše podružnice obavile su i u ovom razdoblju u većini slučajeva svoju zadaću dobro i savjesno, a neke su pokazale naročitu agilnost u izvadanju markacija, priređivanju izleta, propagandi, i t. d. Prednjačile su podružnice u Lokvama, Srpskim Moravicama, Sušaku, Gospicu, Splitu, Samoboru i Sarajevu, dočim su veću agilnost razvile zagorske podružnice, u prvom redu Ivanec, Varaždin, Zlatar i Čakovec. Zagorske su podružnice uz sudjelovanje matice održale dne 24. srpnja o. g. vrlo uspjeli sastanak na Ivančici, gdje su stvoren i zaključci o zajedničkom izvadanju markacija, gradnji skloništa i piramide na Ivančici, o našem društvenom glasilu i t. d. Ovakovi su zajednički sastanci hvalevrijedni i nadasve korisni za međusobno upoznavanje i zajednički rad. Matica će nastojati uvesti stalne godišnje sastanke sviju podružnica. Naša podružnica u Splitu dobila je državnu potporu za gradnju kuće na Mosoru, pa smo uvjereni — poznajući njezinu agilnost — da će ta akcija skoro urodit plodom.

Osnovane su nove podružnice u Imotskom i Srpskim Moravicama, dočim je reorganizirana podružnica u Delnicama.

Kako se uslijed velikog razvijeta društva osjeća, da su dosadašnja društvena pravila nedostatna i zastarjela, odlučio je središnji upravni odbor, da pravila izmijeni i usavrši prema današnjim potrebama. U tu svrhu izabran je posebni odbor, koji je svoj rad dovršio, te će novi načrt pravila poslije ove skupštine doći pred središnji upravni odbor. Nakon što ga odbor prihvati, bit će poslan podružnicama s kojima će se održati zajednička konferencija radi event. primjedaba.

Na proljeće došao bi novi nacrt pred izvanrednu glavnu skupštinu.

Od zadnje glavne skupštine istupili su iz odbora gg. Stjepan Jerković, Dragutin Müller i Večeslav Zrnc, pa moramo im kao našim dobrim i vrijednim saradnicima izreći riječi najtoplje hvale. Na njihovo mjesto optirana su gg. Ivo Jeušnik, Stj. Benčić i gdica Ivka Crnetić. Mandat izlazi ove godine gg. Beli Bergeru, Augustu Pisačiću, Vjekoslavu Novotni-u, Franju Saletu, Slavku Hitztaleru i drugu, Zlatku Prebegu.

Naš dugogodišnji i marni ekonom g. Vjekoslav Novotni istupa definitivno iz odbora, pa konstatirajući to sa žaljenjem izričemo mu i ovđe našu zahvalnost za njegov požrtvovni i dugo-godišnji rad u našem odboru.

Neumoljiva smrt pokosila je dosta velik broj naših uvaženih i agilnih članova, a troje su ih zaglavili nesretnim slučajem u krilu prirode, hodočasteći božanstvu prirode. To su članovi: Etelka Hagenreiter (zaglavila na Kleku dne 10. IV. 1927.), Maksimiljan Mandl (zaglavio na Biokovu o Uskrsu 1927.) i Herbert Reich (nestao ovoga ljeta na Mant Blancu). Umrli su: naš zasnični član i nestor slovenskih planinara župnik Jakob Aljaž, Julije Schmidlin, švicarski konzul, Sofija Kupinić, privatnica, Anton Gaudencij, lugar,

Mirko Černoušek, bankovni činovnik, Mirko Stagl, posjednik i Konrad Egi, privatni činovnik. Slava im!

Zahvaljujući u ime društva mnogim našim revnim članovima, koji su velikom aktivnošću potpmogali odbor u njegovom radu i zahvaljujući društvu »Hrvatska žena«, što nam je ustupilo sve prostorije za održanje naše skupštine, završujem svoj izvještaj i molim, da ga primite na znanje.

Skupština prima tajnički izvještaj jednoglasno na znanje.

Prije prelaza na treću točku dnevnoga reda predsjednik g. Pasarić saopćuje, da je povodom napada g. prof. Balenovića na tajnika g. dra. Prebega na lanjskoj glvnoj skupštini, obranički sud, koji je zatražio g. dr. Prebeg, izrekao presudu, da g. prof. Balenović imade svoj napadaj na g. dra. Prebega požaliti pred odborom i pred glavnom skupštinom. Ako on to ne bi htio učiniti imade se presuda obraničkog suda pročitati na glavnoj skupštini. Pošto g. prof. Balenović nije izvršio zaključak obraničkoga suda, to na poziv predsjednikov g. Vučak čita presudu.

Gosp. Benčić čita i obrazlaže račun razmijere i račun gubitka i dobitka kako slijedi.

Imovina

Račun razmjere 31. prosinca 1926.

Dugovina

	Din.	p.	Din.	p.		Din.	p.	Din.	p.
BLAGAJNA			3.182	71	VJEROVNICI :				
DUŽNICI :					Tekući računi	67.759	79		
Tekući računi	71.195	14			Fond za gradnju planinarskog doma u Zagrebu	74.500	25		
Podružnice	26.271	28			Doprinos za gradnju kuća i skloništa	19.332	—	161.592	04
Pošt. čekovni ured	717	55							
Hrvatski planinar	20.000	—	118.184	02	PRELAZNI RAČUN			1.865	—
NEKRETNINE :					OSTATAK PRIHODA			8.567	34
Kuća na Sljemenu, te skloništa na Rišnjaku i Alanu à D 1—		3—							
Piramida na Sljemenu i Plješivici à D 1—		2—		5—					
POKRETNINE :									
Našastar u poslovnicu, Prekrižju i Stojdragi	6.590	70							
Našastar na Sljemenu	17.873	73							
Knjižnica u poslovnicu	2.667	78							
Društvene edicije	7.418	—	34.550	21					
VRIJEDNOSNI PAPIRI			9.568	94					
INVESTICIJE :									
Gradnja plan, kuće na Zavižanu			6.533	50					
			172.024	38					

U ZAGREBU, dne 31. prosinca 1926.

Josip Pasarić v. r.
predsjednik.

Viktor Šetina v. r.
zamj. blagajnika.

Ispitano i u redu pronadljeno!

Nadzorni odbor:
Ivka Crnetić v. r.

Stjepan Benčić v. r.

Ivan Galian v. r.

Rashodi

Račun prihoda i rashoda 31. prosinca 1926.

Prihodi

	Din.	p.	Din.	p.		Din.	p.	Din.	p.
UPRÁVNI TROŠKOVI:					PRIHODI:				
Plaće, stanarina, putni troškovi, osiguranje, propaganda i t. d.			80.080	68	Članarina	75.288	-		
OTPISI:					Upisnina	5.965	-		
Od planinar, knće na Sljemenu.	449.429	76			Darovi i subvencije	132.317	50		
" ostalih nekretnina . . .	4.590	55			Edicije	7.363	50		
" Hrvatskog planinara . . .	24.460	90			Noćarina	26.389	60		
" Nakladne zadruge (Hrvatski planinar 1925. god.) . . .	26.194	85			Pravilnici	1.006	-		
Od našastara	3.086	69			Članarina podružnica	4.832	49		
" vrijednosnih papira . . .	1.063	21	508.825	96	Pristupnina na piramidu	1.700	-		
POREZ				2.400		Dohodak na Sljemenu	35.624	11	
KAMATI						Darovi za gradnju kuće na Sljemenu	53.709	85	
OSTATAK PRIHODA						Društvene priredbe	8.389	40	352.585
									45
					PRIROD IZ GOD. 1925.				
								248.344	50
									600.929
									95

U ZAGREBU, dne 31. prosinca 1926.

Josip Pasarić v. r.
predsjednikViktor Šetina v. r.
zamj. blagajnika.

Ispitano i u redu pronadjeno!

Stjepan Benčić v. r.

Nadzorni odbor:
Ivka Crnetić v. r.

Ivan Galian v. r.

Nakon toga razvila se o pojedinim stavkama stvarna debata u kojoj sudjeluju gg. Bosanović, Milčić i Vl. Behrmann.

Kod raspravljanja proračunskih stavaka predlaže član Bosanović da se u proračun za budući 1928. godinu uvrsti stavka: Fond za gradnju planinarske kuće na Plitvičkim Jezerima.

Izlaže velike poteškoće planinara pri dolasku u ovaj naš zemaljski raj, koje nastaju uslijed toga, što se ne mogu dobiti nastanbe u tamošnjem hotelu, pa su planinari prisiljeni pogotovo u glavnoj sezoni kad je tamo najlepše da se sklanjaju u pojedinim stajama i sjenicima.

Osim ovog razloga govore u prilog ove gradnje i drugi naročito onaj, da su Plitvička Je-

zera jedna od najlepših naših izletničkih točaka i pravi je užitak za svakog, bio on ili nebio planinar, posjet na Jezerima.

Kad bi u kompetenciju društva spadalo, bilo bi zgodno poduzeti korake kod nadležnih faktora, da se naša Jezera ne nagrduju podizanjem raznih baraka pred jezerom Kozjak, jer ove nagrduju inače divne prirodne krasote.

Razjašnjenja na pojedine upite daju im gg. Benčić i Prębeg, te se blagajnički izvještaj prima jednoglasno na znanje.

Gosp. Galian čita izvještaj nadzornog odbora prema kojemu su računi i poslovanje društva u redu pronađeni, koji bude također jednoglasno odobren.

Prihod

Proračun za godinu 1928.

	Din.	p.	Din.	p.		Din.	p.	Din.	p.
1. Članarina	80.000	-			1. Stanarina	27.000	-		
2. Doprinos za gradnju kuća i skloništa	16.000	-			2. Plaće namještениka	40.000	-		
3. Upisnina	3.000	-			3. Izdavanje Hrv. planinara	40.000	-		
4. Članarina podružnica	4.000	-			4. Uzdržavanje i uređenje planinarskih kuća	30.000	-		
5. Znakovi	2.000	-			5. Gradnja skloništa	20.000	-		
6. Dohodak na Sljemenu	25.000	-			6. " doma	10.000	-		
7. Noćarina na planin. kućama	25.000	-			7. Propaganda	4.000	-		
8. Pristupnina na piramidu	3.000	-			8. Putni troškovi	4.000	-		
9. Ilrvatski planinar	34.000	-			9. Osiguranje	4.000	-		
10. Uvjerjenja	2.000	-			10. Porezi	2.000	-		
11. Društvene edicije	2.000	-			11. Poštanski troškovi	4.000	-		
12. Društvene priredbe	10.000	-	206.000	-	12. Tiskanice	4.000	-		
			206.000	-	13. Uredske potrepštine	2.000	-		
					14. Bolno-potporna blagajna	1.600	-		
					15. Rasvjeta	1.600	-		
					16. Ogrijev	1.000	-		
					17. Markacije	1.000	-		
					18. Uzdržavanje društ. bibliot.	1.800	-		
					19. Razni nepredvidivi troškovi	8.000	-	206.000	-
								206.000	-

U ZAGREBU, dne 25. studena 1927.

Josip Pasarić v. r.
predsjednik.

Viktor Šetina v. r.
zamj. blagajnika.

Gosp. Benčić čita proračun društva za g. 1928. Kod pojedinih stavaka članovi se vrlo živo interesuju i iznašaju svoje primjedbe i želje. U raspravi sudjeluju gg. Bosanović, Hamel, Pribanić i Jedvaj.

Nakon tumačenja i razlaganja, što ih u ime odbora daju gg. Benčić, dr. Prebeg i Galian, skupština prihvata proračun u cijelosti.

Predsjednik g. Pasarić saopćuje, da se prema zaključku odbora imade iznijeti pred glavnou skupštinu jedan predlog i moli tajnika, da ga pročita.

Tajnik dr. Prebeg čita slijedeći predlog upravnoga odbora:

Na sjednici središnjeg upravnog odbora od 30. svibnja 1927., na predlog tajnika dra. Prebega, stvoren je jednoglasni zaključak, da se redovitoj glavnoj skupštini predloži imenovanje g. dra. Ivana Krajača začasnim članom Hrvatskog planinarskog društva.

Velike zasluge g. dra. Krajača za planinarsko držvo, a napose za naše društvo od trajne su vri-

jednosti, pa je odbor uvjeren, da će glavna skupština s oduševljenjem ovaj predlog primiti.

Ovaj predlog bude uz veliko odobravanje i klijanje dru. Krajaču jednoglasno prihvaćen.

Na upit predsjednika g. Pasarića, podjeliće skupština jednoglasnu odrešnicu upravnom i nadzornom odboru.

Predsjednik g. Pasarić saopćuje, da su prema § 7. pravila ove godine na redu da odstupe iz upravnoga odbora gg. Pisačić, dr. Prebeg, Saletto, Novotni, Hitzthaler i Berger, te veli, da je u sporazumu sa članstvom predložena slijedeća listina: ponovno da se biraju gg. Pisačić, dr. Prebeg, Saletto i Hitzthaler, a kao novi na mjesto g. Bergera g. Benčić, a na mjesto g. Novotnia g. Albrecht.

Glavna skupština usvaja ovu listinu, te su jednoglasno u upravni odbor izabrana gg.: August pl. Pisačić, dr. Zlatko Prebeg, Franjo Saletto st., Slavko Hitzthaler, Stjepan Benčić i Miroslav Albrecht.

Isto tako predlaže g. Pasarić, da se u nadzorni odbor izaberu ponovno g. Ivan Galian i

gdica Ivka Crnetić, a kao novi g. Stjepan Korov, što bude također jednoglasno prihvaćeno.

Gosp. Girometta govori kako je ovo prvi puta što podružnica »Mosor« učestvuje na glavnoj skupštini svoje matice, pa vrši ugodnu dužnost, noseći tople pozdrave sinova žarkog juga sa obala našeg plavog mora upravi društva i da joj se najtoplje zahvali. Primjećuje, da mimo svih veza, što ih imade podružnica »Mosor« sa maticom društva dostatna bi bila i ona, kad ih je predsjednik g. Pasarić posjetio ljetos na Mosoru. Na svoju radoš ugodno se je iznenadio sa djelovanjem podružnice »Mosor«, a to tim više, što je sa ostalim društvima imao teških razočaranja. Podružnica »Mosor« važi kao jedno od najagilnijih društava Dalmacije. Ona ne samo da je poduzela lijepe izlete u svoju okolicu i zalede, već je posjetila otoke Brač, Hvar, Vis, Pelješac, došla je do Velebita, što više čak i u Bosnu, gdje se je popela na Klekoviću, Čemernicu, Golu planinu i druge. Isto tako je ona izdala nekoliko knjižica prirodnog i poučnog sadržaja, a sada se bavi idejom i odlučila je da počne sa gradnjom plan. kuće u Dalmaciji. U naše krajeve dolazi mnogo stranaca, a ove godine ih je posjetilo samo Split preko 40.000, da se naužiju diyne krasote, naših planina i mora, a nije bilo u planinama za njih zakloništa. Zamišlja, da bi se prva plan. kuća u Dalmaciji izgradila na Mosoru, pa bi za to trebala da bude veća i udobnija, tako da će biti na ponos imena naše matice. Ona bi prema proračunu stajala cca Din 100.000, a novaca toliko za sada nema. Dalje razlaže kako je dobila podružnica »Mosor« od ministarstva trgovine i industrije zaslugom predsjednika g. Pasarića D 20.000, a sami članovi sabraše među sobom svotu od Din 15.000, što ukupno iznosi Din 35.000. Premda su seljaci izjavili, da će besplatno raditi, a tvornica cementa da će davati cement i tamošnje drvare drva badava, pokucati će članovi na vrata imućnih i uglednih gradana općine splitske i omišalske, a također kod onih, koji su im najbliži, a to u prvom redu kod naše matice.

Gosp. Loidl predlaže, da bi se obvezalo članstvo na ovoj skupštini, da će u svrhu izgradnje kuće na Mosoru davati dobrovoljni doprinos od Din 5.—.

Gosp. dr. Prebeg govori opširno o razlaganju potpredsjednika podružnice »Mosor« u Splitu g. Giromette, koja je jedna od najagilnijih, a vjerni je i odani stup matice, pa ju treba svaki dobar planinar svim silama poduprijeti. U Dalmaciji nema Hrvatsko planinarsko društvo ni jedne svoje kuće, pa izriče nadu, da će kod članova HPD ovaj apel odjeknuti i da će svaki

pojedini član doprinijeti koliko bude mogao. Upravni odbor pako matice otkinut će od, kako znamo, malog proračuna koliko bude mogao i nastojati će svim silama, da što više gradnji doprinese.

Gosp. Zrnc predlaže, da se uvedu blokovi za Mosorsku kuću za kojeg bi se plaćalo D 10.—, te primjećuje, da ne bi smjelo biti niti jednog hrvatskog planinara, koji ne bi posjedovao takav blok.

Dolazi do kraće debate, u kojoj dr. Prebeg predlaže skupštini da se predlog prepusti upravnom odboru na rješenje, što skupština jednoglasno usvaja.

Gosp. Milčić spominje kako su vrlo važni objekti hrvatske stare gradine, koje propadaju, a HPD bi se moralno s kulturnog stanovišta za njih zauzeti. Spominje kako na pr. Talijani mnogo više cijene starine, pa ih često puta popravljaju, a nije rijetko slučaj, da ih rekonstruiraju i тамо, gdje im nema ni temelja. Konačno predlaže, da HPD stupi u kontakt sa njemu sličnim društvima, a i sa vlastima u svrhu da se ušćuvaju hrvatske historijske starine.

Gosp. dr. Prebeg konstatira, da je predlog hvale vrijedan ali da nije stigao u propisanom roku upravnom odboru, kako bi to prema pravilima morao, pa se prema tome ne može o njemu sada debatirati. Moli predlagajući Milčića neka bi uputio isti predlog upravnom odboru na izradu.

Predsjednik g. Pasarić konstatira, da nitko više ne želi ni o čemu govoriti, pozdravlja skupštinu i izriče nadu, da će se do godine na skupštini članstvo u još većem broju sastati i da će se moći raspravljati o novim i povoljnim uspjesima rada upravnog odbora Hrvatskog planinarskog društva. Ponovno pozdravlja prisutne, te završuje skupštinu pozivom na članove, da zapjevaju »Lijepa naša domovino!«

Prisutni otpjevali su himnu stojeći i sa poklicima: Živio Pasarić razišli se.

Skupština je završena u 22.30 sati.

Predsjednik:

Josip Pasarić, v. r.

Tajnik:

Dr. Zlatko Prebeg, v. r.

Perovoda:

Josip Vučak, v. r.

Ovjerovitelji zapisnika:

Grga Jelinić, v. r.

Stjepan Bosanović, v. r.

Nove markacije u Gorskem Kotaru. Predsjednik podružnice HPD »Runolist« u Lokvama g. Marijan Malnar i blagajnik g. Petar Malnar proveli su ljetos markaciju iz mjesta Lokava do Crnog juga.

Crvene oznake počinju kod Kr. drž. pošte, te vode preko Žagarice visoravni — Lazca — šumskim putem u Crnilug, gdje se nadovezuju na već postojeću markaciju za Risnjak.

Stigne li planinar na početak Žagarice viso-pcljane, prelazi ravno preko nje u smjeru Oštraca te dalje zanimljivim krajem ispod rastgranih kuhama naličnih stijena (usput izvrsna voda) te kasnije livadama dolazi do prve razorene šupe za sijeno; tu prelazi maleni potočić te držeći se smjera ravno na Oštrac ugleda skoro za tim drugu šupu za sijeno. — Odavde vodi markacija čitavo vrijeme livadama, podnožjem Velikog Rebra, istočno od Oštraca pa se planinaru preporuča, da se tu drži smjera ravno na visinsku

kotu 827 odnosno nešto kasnije na Mali Tumac. Ovih uputa imade se planinar točno držati, jer teren koji se većinom sastoji od samih livada i poljana nije dozvoljavao, da se prema potrebi postavljaju oznake. Od Lasca dalje vodi šumski put do nad Crnilug, dok se konačno lijevo kracicom silazi na livade do potoka s onu stranu kojeg se nastavlja puteljak, koji brežuljastim terenom izlazi kod prvih kuća Crnogluga. — Put iz Lokava do Lasca (lugarnica) traje $\frac{1}{2}$ sata, od Lasca do Crnogluga $1\frac{1}{2}$ sata; dakle u svemu 2 sata dobrog hoda. Inače $2\frac{1}{2}$ sata laganog hoda sa odmaranjem.

Planinari i planinarki! Medu Hrvatima za tri godine (kod slijedećeg popisa pučanstva) neće biti analfabeta, ako svaki deseti Hrvat svake zime nauči bar jednoga analfabeta čitati i pisati. Tko ne može ni to, neka bár jednom analfabetu nabavi abecedarku, pisanku i olovku. — Darove prima »Prosvjetni Savez« Zagreb, Markov trg 6.

Planinari !

širite svoje glasilo

„Hrvatski Planinar“

SADRŽAJ: *Fran Šuklje*: U dolini Slapnice i na Cerinskom viru. — *M. H. Črna Prst* (1844 m.). — *Dr. M. E.*: Plitvička Jezera u filmu. — *Viktor Barković*: Na Grossglockneru (3.798 m.) i Sonnblicku 3.106 m.). — *U. Girometta*: Ekskurzija H. P. D. „Mosor“ na Cincar-planinu (2006 m.). — Društvene vijesti. (Str. 146.).

Izdaje »Hrvatsko Planinarsko Društvo« u nakladi »Nakladne zadruge Hrv. Planinara« u Zagrebu. Odgovorni urednik: prof. dr. Josip Poljak. Tisk: Nadbiskupske tiskare u Zagrebu.

Za tiskaru odgovara: Stjepan Marinović, Gjorgjićeva 18.